

Прирачник за новинари за ЕУ

Издавач:
ЕВРОТИНК- Центар за европски стратегии - Скопје

За издавачот:
Димитар Николовски, Извршен директор

Графичко уредување:
Сашка Дескоска

Лектор:
Бобан Карапејовски

Февруари, 2024

Продукцијата на овој прирачник е финансирана од Шведската интернационална развојна агенција (СИДА) преку Нордиската поддршка за напредок на Северна Македонија, проект спроведен од

Канцеларијата на Обединети нации за проектни услуги (УНОПС). Репродукцијата е дозволена за некомерцијални цели под услов да се наведе изворот.

**НОРДИСКА
ПОДДРШКА
ЗА НАПРЕДОК НА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

UNOPS

Спроведување на програмата

Оваа публикација е изработена како дел од проектот „Медиумите за ЕУ“ спроведуван од ЕВРОТИНК и партнерите АЛДА и БИРС, а финансиски поддржан од ЕУ. Ставовите изразени во публикацијата се единствена одговорност на ЕВРОТИНК и не ги одразуваат ставовите и гледиштата на Европската Унија.

Финансирано
од Европска Унија

СОДРЖИНА

АКРОНИМИ И КРАТЕНКИ	4
ПОИМНИК ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА	6

01 **ПРВ ДЕЛ** **9**

Македонските интеграции – што треба да знам?	10
• Северна Македонија и Европската Унија- Развој на односите во 25 чекори	13
• Процесот на европски интеграции и како се управува?	15
• Преговори за пристапување и модел на преговарачка структура	21
• Тек на преговарачкиот процес – од преговори до ЕУ членство	28
• Тематски кластери/преговарачки поглавја и надлежни институции	32
• Клучни национални документи во процесот на европски интеграции	34
• Европски фондови и програми во поддршка на процесот на европски интеграции	37

02 **ВТОР ДЕЛ** **39**

Известување за европските интеграции – што треба да знам ?	40
• 10 препораки за медиумско известување за преговорите	43
• Известување од Брисел и известување од Скопје – разлики и потешкотии	46
... Стил на пишување - дополнителни совети	48
• Основни извори на информации и корисни контакти	48
... Извори на медиуми	48
... Кој е кој?	50
... Други корисни извори на информации	52
... Слободен пристап до информации	54
... Мислечки фабрики (Think-tanks) за европски прашања	54
• Еврожаргон (европски „јазик“) и како да го разберете	56
• НВОа во Македонија кои се занимаваат со европски прашања	56

03

ТРЕТ ДЕЛ

58

Европски институции и тела	59
• Медиумско известување за ЕУ	59
• Европска Комисија	60
• Службата на портпаролот на Комисијата	61
• Совет на ЕУ и Европски Совет	61
• Европски Парламент	62
• Европски Суд на правдата	63
• Европската служба за надворешно дејствување (ЕЕАС или ЕАС)	63

АКРОНИМИ И КРАТЕНКИ

Кратенка/Акроним Македонски/англиски	Објаснување Македонски/англиски
ВРСМ	Влада на Република Северна Македонија
ГД НЕАР англ. GD NEAR	Генерален директорат за проширување Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations
Директорат за ЕУ	Директорат при Министерството за надворешни работи
ЕЕАС	ЕЕАС European External Action Service- Служба за надворешни работи на ЕУ
ЕЗ англ. EC	European Community ЕЗ Европска заедница Европска економска заедница
ЕП англ. EP	Европски Парламент
ЕУ англ. EU	Европска Унија European Union
ИПА англ. IPA	Инструмент за претпристапна помош Instrument for pre-accession assistance
КЕП	Комисија за европски прашања
МНР	Министерството за надворешни работи
МВК IGC	Меѓувладина конференција International governmental conference
МФ ЦФЦД CFCD	Министерство за финансии, Централна единица за финансирање и склучување договори Central financing and contracting unit
НИПАК	Национален ИПА координатор (координатор за Инструментот за претпристапна помош)
НПАА англ. NPAА	Национална програма за усвојување на правото на Европската унија National programme for the approximation of the Acquis
НРП англ. NDP	Национален развоен план National development plan
НСЕИ	Национален совет за европски интеграции

Кратенка/Акроним Македонски/англиски	Објаснување Македонски/англиски
НСД	Национален стратегиски документ
ОБАР англ. OBAR	Извештај за процена на исполнетоста на одредниците за отворање на преговори Opening Benchmark Assessment Report
ПЕП англ. PER	Претпристапна економска програма, од 2016 Програма за економски реформи (ПЕР) Preaccession economic programme (PER) Programme for economic reforms (PER)
ПСА англ. SAP ССА англ. SAA	Процес за стабилизација и асоцијација Stabilisation and association process Спогодба за стабилизација и асоцијација Stabilisation and association agreement
РКЕИ	Работен комитет за европски интеграции
СЕП	Секретаријат за европски прашања
FT	Financial Times
КОЕЛА COELA	Работно тело на Советот на ЕУ за проширување и (за) државите кои преговараат за пристапување кон ЕУ Working Party on Enlargement and Countries Negotiating Accession to the EU
КОРЕПЕР COREPER	Комитет на постојани претставници (fr. Comité des représentants permanents)
vox pop	VOX POPULI Гласот на народот Анкета со граѓани

ПОИМНИК ЗА ЕВРОПСКАТА УНИЈА

Преглед на клучни поими споменати во Водичот

Acquis communautaire фран., EU *acquis* или само *Acquis* се чита како: аки коминотер. Се среќава под поимите: европско законодавство, европско право или право на ЕУ, а на македонски може да се преведе како правно наследство на Заедницата. Акито содржи права и обврски што се обврзувачки за сите држави членки на ЕУ. Правото на Унијата постојано се менува и се развива и ги опфаќа: основните принципи, вредности, политики и цели што произлегуваат од основачките договори на ЕУ (примарно законодавство), правните акти што се донесени врз основа на договорите (секундарно законодавство), меѓународните договори и спогодби, декларации, резолуции и други акти и мерки, како и судската практика (одлуките и толкувања на Судот на правдата на ЕУ). Според тоа, аки претставува многу повеќе од само формално право или законодавство на Унијата. За државата кандидатка тоа значи дека таа треба: 1. да го почитува и да го применува не само словото туку и духот на европското законодавство и 2. не само да го прифати акито во националното законодавство туку и да го применува во практиката најдоцна кога ќе стане членка на ЕУ.

Европскиот семестар англ. **European Semester** претставува годишен циклус на координација на економската политика на ЕУ, при што во прецизно утврден тајминг се утврдуваат целите на ниво на ЕУ и националните цели. ЕК ги оценува постигнувањата на економските, на буџетските и на политиките на вработување на државите членки во однос на поставените цели и дава препораки за секоја држава членка. На тој начин европскиот семестар треба да придонесе за одржување одржливи јавни финансии, поддршка на економскиот раст и спречување на прекумерни макроекономски нерамнотежи во ЕУ. Во суштина, тој се протега, главно, во првите шест месеци од годината па затоа и се нарекува „семестар“.

Зборување „во еден глас“ означува принцип на координација и усогласеност во водењето на преговорите за пристапување кон ЕУ. Тој подразбира дека државните претставници (државни институции, тела и актери во процесот) имаат усогласени и единствени ставови и праќаат усогласени пораки од земјата. Говорењето во еден глас демонстрира и постоење национален, политички и државен консензус во однос на членството на РСМ во ЕУ.

Патоказ **анг. Roadmap** претставува плански документ што го опишува проблемот/состојбата која треба да се реши, целите што треба да се постигнат и чекорите/активностите што треба да се преземат во определен временски период за да се постигне зацртаната цел. Така, на пример, за отворање на преговорите во кластерот Фундаментални вредности (кој прв се отвора и последен се затвора), за Македонија се предвидени: патоказ за владеење на правото и Патоказ за реформа на јавната администрација. Со овие патокази се утврдуваат одредниците што државата мора да ги исполни за да ги отпочне преговорите во кластерот Фундаментални вредности.

Преговарачка рамка **анг. Negotiating framework**- Документ што ги содржи основните начела на кои се засноваат преговорите, содржината на преговорите, како и процедурите и институционалната организација на преговорите. Преговарачката рамка ја предлага Европската комисија, државите членки ја усвојуваат, претседателството на Советот ја претставува на првата меѓувладина конференција, со која формално се отвораат преговорите. Се изготвува посебно за секоја држава што преговара.

Транспонирање/Транспозиција на европското право во националното законодавство означува усвојување нови или измена на постојните национални закони, акти, правила и процедури, со цел инкорпорирање во националниот правен поредок на обврските, правата и одговорностите што се содржани во европското право. Транспозицијата не е едноставна репродукција на зборовите на европското законодавство во националното, туку таа, исто така опфаќа, и дополнителни мерки, како што се измени или отповикувања на конфликтни/противречни национални прописи; мерки што се неопходни за да се обезбеди дека националното право како целина соодветно го одразува европското право. Таквото приспособување на националното законодавство овозможува ефективно функционирање на европското право.

Хоризонтални прашања/теми **анг. horizontal issues** исто така cross-cutting issues. Сеопфатни теми, тематски подрачја или прашања што се генерални, универзални, од универзална важност; прашања на кои треба да им се пристапи сеопфатно, од сите можни страни/аспекти. Такви се, на пример, заштитата на човековите права, родовата еднаквост или недискриминацијата, заштита на животната средина итн.

Европеизација преставува „збир процеси на: а. конструирање, б. дифузија/распространување и в. институционализација на формални и неформални правила, процедури, политички парадигми, стилови, ‘начини на правење на нештата’ и споделени верувања и норми, кои најпрво се дефинираат и се консолидираат при процесот на донесување на одлуките на ЕУ за да се инкорпорираат потоа во логиката на домашниот дискурс, идентитети, политички структури и јавни политики“, Радаели, 2003 год.

Скрининг (Screening) е формална и техничка операција што ја врши Европската комисија за да се подготват преговорите за членство. Всушност, станува збор за аналитичка презентација на правото на ЕУ и на состојбата во државата кандидатка во однос на него. Како процес, тој има цел да овозможи Комисијата и државите членки да го оценат степенот на подготвеност на државата кандидатка. Скринингот се спроведува по поглавја, освен за поглавјата: 34 „Институции“ и 35 „Други прашања“, кои се предмет на преговори во последната фаза од процесот на пристапувањето.

Објаснувачки скрининг претставува прва фаза од скринингот. Станува збор за состаноци на кои претставници на Европската комисија детално го презентираат европското аки (правното наследство на ЕУ) за секое поглавје пред претставниците на надлежните државни институции на РС Македонија.

Билатерален скрининг е, всушност, втората фаза на скринингот, која има цел да им овозможи на Европската комисија и на државите членки да го оценат степенот на подготвеност на РС Македонија, да бидат информирани за нејзините идни планови и да добијат прелиминарни насоки за прашањата што ќе бидат најактуелни во преговорите.

01

ПРВ ДЕЛ

**МАКЕДОНСКИТЕ ИНТЕГРАЦИИ
– ШТО ТРЕБА ДА ЗНАМ?**

СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА И ЕВРОПСКАТА УНИЈА: РАЗВОЈ НА ОДНОСИТЕ ВО 25 ЧЕКОРИ

- 01 Во декември **1995** година Република Македонија воспостави **дипломатски односи** со ЕУ и ја отвори мисијата на РМ во ЕЗ.
- 02 Во април **2001** година, во Луксембург, беше потпишана Спогодбата за стабилизација и асоцијација **ССА**¹, прва од таков тип².
- 03 На 20 јуни **2003** година лидерите на државите-членки ја усвоија „**Солунската агенда за Западен Балкан**“, со која се потврди **европската перспектива** на државите од регионот³.
- 04 Во март **2004** година на свечена церемонија во **Даблин**, Република Ирска премиерот на Република Македонија, Бранко Црвенковски поднесе **барање за членство** во Унијата⁴.
- 05 На 9 ноември **2005** година **Европската комисија** го објави **мислењето за барањето** на Република Македонија за членство во Европската унија. Во мислењето се **препорачува доделување на статус на кандидат за членство** во Европската унија;
- 06 На 16/17 **декември 2005** година Република Македонија стекна **кандидатски статус** за членство во ЕУ⁵.
- 07 Во **2007** година – Република Македонија ја усвои **Националната програма за усвојување на правото на Европската унија** (НПАА), го донесе **Националниот развоен план** (НРП) за периодот 2007-2009 година, како и **Претпристапната економска програма** (ПЕП).

¹ Преговорите за ССА се реализираа во значително краток период (април - ноември 2000 година) низ 3 рунди на главни преговори и 5 средби на експертско ниво, односно технички преговори.

² Македонија прва од сите балкански држави кои се опфатени во процесот на Стабилизација и Асоцијација ПСА ги започна, заврши преговорите и ја потпиша Спогодбата. Хрватска ја потпиша Спогодбата нешто подоцна во октомври 2001, Албанија во 2006, Црна Гора во 2007 и Србија и Босна и Херцеговина во 2008 и Косово во 2014. Спогодбата стапи во сила во април 2004 година.

³ Со овој документ се одредија инструментите на пристапувањето во Процесот на стабилизација и асоцијација (ПСА); за учество се на државите од ПСА се отворија и инструментите TAIEX, TWINNING и Community Programmes.

⁴ На 26 февруари 2004, денот предвиден за поднесување на барањето за членство, во авионска несреќа животот го загуби тогашниот Претседател на Р. Македонија, Борис Трајковски, заедно со членовите на неговата делегација.

⁵ На Самитот во Брисел на 17 декември 2005 година, Европскиот совет ја прифати препораката на Европската комисија и додели статус држава кандидат за членство во ЕУ на Република Македонија. Претходно Македонија имаше статус на потенцијална држава/кандидатка.

- 08** Во октомври 2009 година Европската комисија **препорача почеток на преговорите за полноправно членство** на Република Македонија во Европската унија⁶. Истовремено, Европската комисија даде предлог за преминување кон **втора фаза** на имплементација на **ССА**;
- 09** На 30 ноември **2009** година, Европскиот совет на својот состанок донесе **одлука за визна либерализација** за граѓаните на Република Македонија со важност од 19 декември 2009 година.
- 10** **2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2018 и 2019** се повторени препораките на ЕК за почеток на преговори со Македонија.
- 11** Во ноември **2016** година во својот редовен Извештај, Европската комисија констатирала дека Македонија е „заробена држава“.
- 12** На 1 август **2017** потпишан е **Договорот за добрососедство, пријателство и соработка** меѓу Македонија и Бугарија.
- 13** На 17 јуни **2018** потпишан е и **Договорот од Преспа** кој го реши деценискиот спор со Грција околу името на Македонија и ја отстрани пречката за членство во НАТО.
- 14** На 30 Септември **2018** се одржа **консултативен Референдум за промена на името на државата во Република Северна Македонија** на кој мнозинството од граѓаните кои гласаа се изјаснија позитивно.
- 15** Во **април 2018** Европската комисија оцени дека државата е „влезена во фундаментални промени во отворена и инклузивна атмосфера“ и во „светло на постигнатиот напредок“ повторно препорача преговори со Македонија.
- 16** По одлуката на Европскиот совет од јуни 2018 година и обезбедувањето јасна перспектива за почеток на пристапните преговори во јуни 2019 година, Република Северна Македонија на **27 септември 2018** година започна **со фазата на објаснувачки состаноци** (објаснувачки скрининг).
- 17** Во февруари **2019** година со ратификација на НАТО протоколот од страна на грчкиот Парламент, Договорот од Преспа и официјално стапи во сила.

⁶ ЕК ја донесе препораката согласно остварениот напредокот на Република Македонија во усогласување со Спогодбата за стабилизација и асоцијација, напредокот во исполнување на политичките критериуми, усогласување со европското законодавство како и напредокот во однос на сите области опфатени во дијалогот за визна либерализација.

- 18** На 15 октомври **2019** година, Советот за општи работи не можеше да донесе Одлука за преговори со Македонија (и Албанија). Европскиот совет на 17 и 18 октомври 2019 година после долга дискусија одлучи да се врати на прашањето за проширувањето пред самитот ЕУ-Западен Балкан во Загреб, во мај 2020 година.
- 19** На 5 **февруари 2020** Европската комисија по барање на Франција, која го блокираше донесување на одлуката за преговори, предложи нова Методологија за проширување.
- 20** На 25 **март 2020** Советот на ЕУ донесе одлука и ја задолжи Комисијата да изготви преговарачка рамка за водење на преговорите.
- 21** На 1 **јули 2020** Европската Комисија ја достави до Советот на ЕУ предлог преговарачката рамка во која се содржани принципите и процедурата за водење на преговорите за пристапување на Македонија во ЕУ.
- 22** На 17 **ноември 2020** Република Бугарија гласаше против усвојување на предлог Преговарачката рамка за РС Македонија, со што стави вето на првата Меѓувладина конференција и почетокот на преговорите помеѓу РСМ и ЕУ.
- 23** На 18 **јули 2022** Советот на ЕУ ја одобри Преговарачката рамка за преговори со Република Северна Македонија, откако Бугарија даде согласност за условите утврдени во истата.
- 24** На 19 **јули 2022** беше одржана првата заедничка Меѓувладина конференција со што започна воведната фаза од пристапните преговори помеѓу РСМ и ЕУ.
- 25** Во **септември 2022** година во Брисел беше одржан првиот состанок во рамки на објаснувачкиот скрининг за областите и поглавјата од Кластерот Фундаментални вредности.

ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКИ ИНТЕГРАЦИИ И КАКО СЕ УПРАВУВА?

Графички приказ бр. 1:

Институционален механизам за координација на пристапниот процес

ВЛАДА

Линиски институции (министерства, агенции, итн.) - учествуваат во НПАА работните групи и РКЕИ, претседаваат со поткомитетите на ССА и ги подготвуваат нацртпреговарачките позиции.

СЕП - претседава со РКЕИ и Комитетот за СА, ги координира линиските институции во процесот на усогласување со европското акти и воопшто целокупниот преговарачки процес.

МНР (Директорат за ЕУ) - ја координира работата на Мисијата како дипломатско претставништво, претседава со Советот за СА, ја покрива работата на ЕП и Советот на ЕУ.

Постојана мисија во ЕУ (Брисел) - обезбедува континуирана двонасочна комуникација со институциите на ЕУ

СОБРАНИЕ

Комисија за европски прашања - дава мислење за преговарачките позиции, ги разгледува и усвојува нацрт-законите со „европско знаменце“

Национален совет за евроинтеграции - ја организира дебатата со останатите општествени чинители (граѓанско општество, академска заедница, социјални партнери и сл.)

Процесот на ЕУ интеграција е сложен, обемен и долготраен. Тој се состои од **два паралелни процеса:**

- **Процес на асоцијација** што всушност претставува имплементација на **Спогодбата за стабилизација и асоцијација** (ССА) со Европската Унија.

- **Процес на пристапување или процес на преговори** кој се одвива во рамки на т.н. Меѓувладина конференција (МВК) и има за цел да се постигне договор со државите-членки на ЕУ за условите под кои РС Македонија ќе пристапи кон ЕУ.

Важно е да се напомене дека сè до пристапувањето на Северна Македонија во ЕУ во сила останува **Спогодбата за стабилизација и асоцијација со сите обврски и работни тела кои заседаваат на годишна основа.**

Со **Советот за стабилизација и асоцијација**, според функцијата, заеднички претседаваат министерот за надворешни работи од македонската страна и министерот за надворешни работи на државата-членка која во тој момент го има ротирачкото претседателство со Советот на министри на ЕУ.

Со **Комитетот за стабилизација и асоцијација**, според функцијата, државниот секретар во СЕП и директорот за Западен Балкан од Генералната дирекција за проширување (GD NEAR).

ОСТАНАТИТЕ ТЕЛА НА ССА ВКЛУЧУВААТ:

- **Поткомитет за правда, слобода и безбедност** (од македонска страна ко-претседава Министерството за внатрешни работи)
- **Поткомитет за трговија, индустрија, царина и даноци** (ко-претседава Министерството за економија)
- **Поткомитет за внатрешен пазар и конкуренција** (ко-претседава Министерството за економија)
- **Поткомитет за економски и финансиски прашања и статистика** (ко-претседава Министерството за финансии)
- **Поткомитет за иновации, информатичко општество и социјална политика** (ко-претседава Министерството за информатичко општество и администрација)
- **Поткомитет за транспорт, животна средина, енергетика и регионален развој** (ко-претседава Министерството за животна средина и просторно планирање)
- **Поткомитет за земјоделство и рибарство** (ко-претседава Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство)
- **Специјална група за реформа на јавната администрација** (ко-претседава Министерството за информатичко општество и администрација)

ПРЕГОВОРИ ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ И МОДЕЛ НА ПРЕГОВАРАЧКА СТРУКТУРА

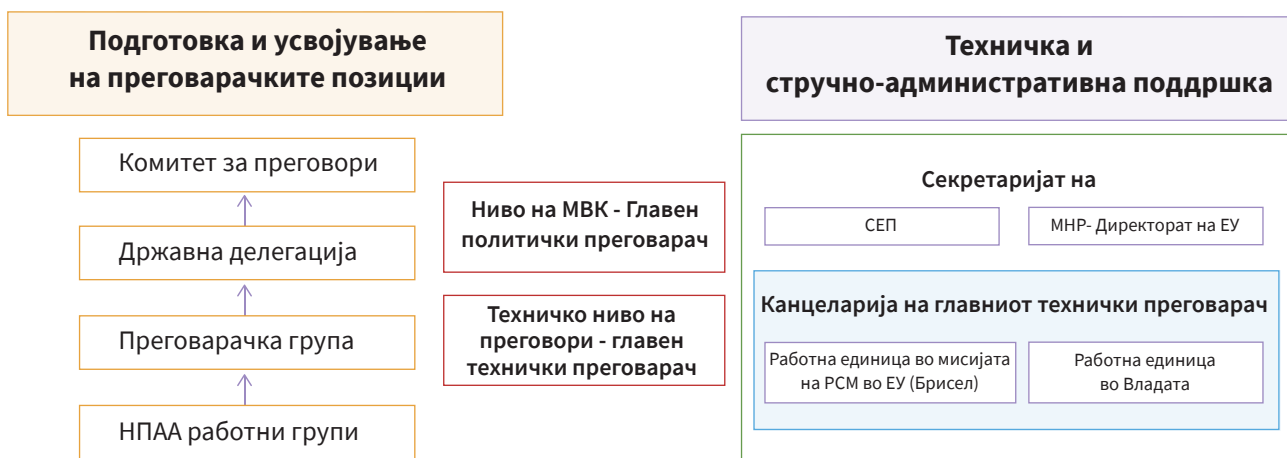
Пристапните преговори за членство во ЕУ претставуваат инклузивен и координиран процес, чиј носител се државните институции. Преговорите со ЕУ не се класични преговори, во кои двете страни преговараат за да постигнат заемно прифатливо компромисно решение. Преговорите со ЕУ подразбираат утврдување на условите, временската рамка, како и финансиските средства за усвојување на европското акти, европските норми и стандарди. Но, практиката на проширувањето покажува дека многу позначајно од „усвојувањето на европско право“ е усвојувањето на европските и универзалните вредности и практики или, со еден збор кажано, европеизацијата на целото општество. Само така се можни одржливи и долгорочни резултати за општеството и за граѓаните во целина. Затоа, вклучувањето на сите општествени релевантни чинители – социјалните партнери, граѓанските организации, медиумите, академската и деловната заедница, е извонредно значајно за успешноста на преговорите. Редовната комуникација со јавноста, достапноста и квалитетот на информациите за преговорите, како и транспарентноста на државните институции се силни алатки во битката за европеизација на РС Македонија.

Секретаријатот за европски прашања (СЕП) е клучната институција задолжена за координација на процесот од страна на Владата за комуникација со линиските институции (министерства, агенции, итн.) и за усогласување на позициите што се пренесуваат до институциите на ЕУ од страна на државата „со еден глас“. Секретаријатот за европски прашања ги извршува задачите како секретаријат за преговори, а по потреба врши и други работи поврзани со пристапните преговори што ќе му ги довери главниот преговарач. Покрај СЕП, во процесот директно е вклучено и **Министерството за надворешни работи** (МНР) преку Директоратот за ЕУ, особено кога станува збор за политичките аспекти на процесот и комуникацијата со државите членки, односно со Советот на министри и со Европскиот парламент. МНР, СЕП и, повремено, различни линиски институции, испраќаат свои претставници во Постојаната мисија на Северна Македонија во ЕУ во Брисел, со цел подобра комуникација, претставување на државните позиции и застапување на државните интереси пред институциите на ЕУ (особено во текот на преговорите).

Координативната рамка за пристапниот процес беше иницијално поставена и функционална од периодот на првото добивање препорака за почеток на преговорите. Во септември 2022 година, непосредно пред почетокот на првиот состанок во рамки на скрининг процесот, беше донесена одлуката за новата преговарачка структура⁷ која ја сочинуваат⁸:

- Главен преговарач
- Заменик на главниот преговарач
- Комитет за преговори
- Државна делегација
- Група за преговори
- Работен комитет
- Работни групи
- Мисија на РСМ при ЕУ во Брисел
- Секретаријат за преговори

Графички приказ 2: Преговарачка структура за пристапување на Македонија кон ЕУ

⁷ Новата преговарачка структура ќе биде прикажана во дигиталната верзија на Водичот.

⁸ Повеќе детали во врска со организацијата, надлежностите и начинот на работа на поединечните тела, види ОДЛУКА ЗА ВОСПОСТАВУВАЊЕ НА СТРУКТУРА ЗА ПРЕГОВОРИ ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА, Службен весник на РСМ, бр. 200 од 13.9.2022 година; <https://tinyurl.com/mucpwpp4>

- 01 Главниот преговарач** е заменикот на претседателот на Владата на Република Северна Македонија задолжен за европски прашања, кој е одговорен за непосредно водење на преговорите по сите кластери, области и поглавја. Главниот преговарач е шеф на Групата за преговори и раководи со нејзината работа и воедно е заменик шеф на Државната делегација.
- 02 Заменик на главниот преговарач** е државниот секретар во Секретаријатот за европски прашања, кој го заменува во случај на негово отсуство или спреченост.
- 03 Комитетот за преговори** ги утврдува предлог – преговарачките позиции на Република Северна Македонија пред нивното усвојување од страна на Владата. Со Комитетот за преговори претседава Претседателот на Владата, а во случај на негова спреченост или отсуство го заменува главниот преговарач.
- 04 Државната делегација за преговори**, предводена од Министерот за надворешни работи ги презентира официјалните преговарачки позиции на Меѓувладината конференција.
- 05 Групата за преговори**, со која претседава Главниот преговарач е задолжена за координација со институциите и подготовка на предлог преговарачките позиции по кластери, области и поглавја во сите фази на преговорите. Со последните измени во преговарачката структура, во рамки на Групата беа воведени три нови позиции, главен економист, главен правник и главен анти-корупционер.
- 06 Работниот комитет** е задолжен за следење на процесот и координација на активностите поврзани со пристапните преговори, како и за координација на спроведувањето на Спогодбата за стабилизација и асоцијација
- 07 Работни групи** за подготовка на преговарачките позиции

Основна „клетка“ на процесот во којашто се одвиваат клучните дискусии за усогласување со европското Аки на техничко ниво се **Работните групи за подготовка на преговарачките позиции** (пред почетокот на процесот на преговори истите беа познати како НПАА работни групи).

За секоја област и поглавје за преговори се образува посебна работна група, кои се групираат во шест кластери, согласно Методологијата за преговори. Формирани се следните работни групи за кластери, области и поглавја, и тоа:

Работна група за Кластер Фундаментални вредности

Координирана од заменикот на претседателот на Владата на Република Северна Македонија, задолжен за европски прашања и главен преговарач, а во кој се групирани следните области и поглавја:

- **Работна група за Владеење на правото која ги опфаќа Работна група за Поглавјето 23**
- **Правосудство и фундаментални права и Работна група за Поглавјето 24-Правда слобода и безбедност,**
- **Работна група за областа Економски критериуми,**
- **Работна група за областа Функционирање на демократските институции,**
- **Работна група за областа Реформа на јавната администрација,**
- **Работна група за Поглавјето 5-Јавни набавки,**
- **Работна група за Поглавјето 18-Статистика, и**
- **Работна група за Поглавјето 32-Финансиска контрола;**

Работна група за Кластер Внатрешен пазар

Координирана од заменикот на претседателот на Владата на Република Северна Македонија, задолжен за економски прашања, координација со економските ресори и инвестиции, во кој се групирани следните поглавја:

- **Работна група за Поглавјето 1– Слободно движење на стоки,**
- **Работна група за Поглавјето 2 – Слобода на движење на работници,**
- **Работна група за Поглавјето 3 – Право на основање и слобода на давање услуги,**
- **Работна група за Поглавјето 4 – Слободно движење на капитал,**
- **Работна група за Поглавјето 6 – Право на трговски друштва,**
- **Работна група за Поглавјето 7 – Право на интелектуална сопственост,**
- **Работна група за Поглавјето 8 – Политика на конкуренција,**
- **Работна група за Поглавјето 9 – Финансиски услуги и**
- **Работна група за Поглавјето 28 – Заштита на потрошувачи и јавно здравје;**

Работна група за Кластер Конкурентност и инклузивен раст

Координирана од министерот за финансии, во кој се групирани следните поглавја:

- Работна група за Поглавјето 10 – Информатичко општество и медиуми,
- Работна група за Поглавјето 16 – Оданочување,
- Работна група за Поглавјето 17 – Економска и монетарна политика,
- Работна група за Поглавјето 19 – Социјална политика и вработување,
- Работна група за Поглавјето 20 – Претпријатија и индустриска политика,
- Работна група за Поглавјето 25 – Наука и истражување,
- Работна група за Поглавјето 26 – Образование и култура и
- Работна група за Поглавјето 29 – Царинска унија;

Работна група за Кластер Зелена агенда и одржлива поврзаност

Координирана од министерот за животна средина и просторно планирање, во кој се групирани следните поглавја:

- Работна група за Поглавјето 14 – Транспортна политика,
- Работна група за Поглавјето 15 – Енергија,
- Работна група за Поглавјето 21 – Трансевропски мрежи и
- Работна група за Поглавјето 27 – Животна средина и климатски промени;

Работна група за Кластер Ресурси, земјоделство и кохезија

Координирана од министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство, во кој се групирани следните поглавја:

- Работна група за Поглавјето 11 – Земјоделство и рурален развој,
- Работна група за Поглавјето 12 – Безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика,
- Работна група за Поглавјето 13 – Рибарство,
- Работна група за Поглавјето 22 – Регионална политика и координација на структурни инструменти и
- Работна група за Поглавјето 33 – Финансиски и буџетски одредби;

Координирана од министерот за надворешни работи, во кој се групирани следните поглавја:

- **Работна група за Поглавјето 30 – Надворешни односи и**
- **Работна група за Поглавјето 31 – Надворешна, безбедносна и одбранбена политика.**

Исто така, креирани се и **Работна група за административните капацитети и критериуми за пристапување во Европската Унија и Работна група за стручна консултација за терминологијата за правото на Европската Унија.**

Главниот преговарач, во консултација со раководителот на работната група поканува претставници на синдикатите, академската заедница и граѓанското општество, деловната заедница и стопанските комори, како и други засегнати лица да земат учество во работата на работните групи.

Со почетокот на пристапните преговори, НПАА работните групи добиваат улога на работни групи за подготовка на преговарачките позиции. Со новата методологија за проширување⁹, работни групи се формираат за сите 35 поглавја распределени во 6 кластери. Освен тоа, со цел подобра координација и исполнување на „хоризонталните“¹⁰ обврски кои не се формулирани во посебно поглавје, воспоставени се НПАА работни групи за:

- **Функционирање на демократските институции**
- **Економски критериуми**
- **Административни капацитети**
- **Стручна консултација за терминологија за правото на ЕУ – која не е формално вклучена во преговарачкиот процес, но има клучна улога во подготовката на националната верзија на европското право¹¹ како многу обемна и сложена задача кој претставува основа за сите натамошни процеси на усогласување. Со неа раководи СЕП, односно раководителот на секторот за подготовка на националната верзија на европското Аки.**

⁹ По ветото од страна на Франција и противењето на некои други држави членки на усвојување на Одлука за почеток на преговори со СР Македонија и Албанија во 2019 год. Европската комисија во февруари 2020 по спроведените консултации со државите-членки предложи изменет пристап во преговорите со државите кандидати познат како нова Методологија на проширување.

¹⁰ Под хоризонтални тука се подразбираат многу значајни, односно суштински области кои се проткаени низ сите други поглавја на преговорите, но не се експлицитно содржани во Акито на Унијата, па затоа не постојат посебни поглавја кои им се посветени на тие области. Но, бидејќи се одлучувачки за успешноста на реформите или дури нивен предуслов, европската методологија за преговори ги утврдува како прашања кои треба да се третираат во сите поглавја.

¹¹ Терминот „европско право“ се користи како синоним на терминот „Аки“ и го има истото значење односно е формален превод на терминот на македонски јазик.

ТЕК НА ПРЕГОВАРАЧКИОТ ПРОЦЕС – ОД ПРЕГОВОРИ ДО ЕУ ЧЛЕНСТВО

Усвојување на **ПРЕГОВАРАЧКАТА РАМКА**

БИЛАТЕРАЛЕН СКРИНИНГ

заедно со **ПОЧЕТНИ ОДРЕДНИЦИ** за отворање на првиот кластер.

(кога ќе бидат исполнети одредниците) ЕК поднесува извештај до Советот кој донесува одлука за **ОТВОРАЊЕ НА КЛАСТЕРОТ** и покана до РСМ за поднесување **ПРЕГОВАРАЧКИ ПОЗИЦИИ**.

Се одржува **МЕЃУВЛАДИНА КОНФЕРЕНЦИЈА** и се утврдуваат **ЗАВРШНИ ОДРЕДНИЦИ** за затворање на поединечните поглавја (кај посложените поглавја и **СРЕДИШНИ ОДРЕДНИЦИ**).

ПРОЦЕСОТ СЕ ПОВТОРУВА ЗА СИТЕ КЛАСТЕРИ И ПОГЛАВЈА

Кога сите поглавја, односно кластери ќе се исполнети **ПРИСТАПНИТЕ ПРЕГОВОРИ СЕ ЗАТВОРААТ** официјално на меѓувладина конференција.

Договорот треба да се **РАТИФИКУВА** во националните парламенти на сите ЗЧ и да се одобри на **РЕФЕРЕНДУМ** во РСМ, по што РСМ станува **ПОЛНОПРАВНА ЧЛЕНКА**.

ОБЈАСНУВАЧКИ СКРИНИНГ

Подготовка на **СКРИНИНГ ИЗВЕШТАЈ** кој се усвојува од работните тела на Советот (КОЕЛА, КОРЕПЕР и Советот на министри во формација општи работи).

РСМ подготвува **ПАТОКАЗ** за исполнување на одредниците

РСМ ги подготвува своите преговарачки позиции, а ЕК ја подготвува **ЗАЕДНИЧКАТА ПРЕГОВАРАЧКА ПОЗИЦИЈА** за ЗЧ која се усвојува од Советот.

РСМ подготвува **ПАТОКАЗ ЗА ИСПОЛНУВАЊЕ НА ОДРЕДНИЦИТЕ**, ЕК го следи исполнувањето, а кога одредниците ќе бидат исполнети Советот, на предлог на ЕК, донесува одлука за **ПРИВРЕМENO ЗАТВОРАЊЕ НА ПОГЛАВЈЕТО**.

Се потпишува **ДОГОВОР ЗА ПРИСТАПУВАЊЕ** со што РСМ добива **СТАТУС НА НАБЉУДУВАЧ**.

Преговорите за пристапување се всушност процес на приспособување на државата-кандидатка кон вредносниот, правниот, економскиот и кон општествениот систем на ЕУ. Државата-кандидатка е должна целосно да го хармонизира националното законодавство со европското, односно да ги транспонира сите правни акти и да се усогласи со различните документи во сила во рамки на европското аки (Acquis communautaire).

Преговарачката рамка (ПР) се смета за најважен документ со кој државите- членки ги утврдуваат основните позиции за преговори со кои ја обврзуваат Европската комисија, која ги води технички преговорите во име на државите- членки, да се придржуваат до истите. Со Преговарачката рамка се дефинираат текот, опсегот и структурата, клучните услови кои мора да се прифатат, процедурите и структурите преку кои ќе се одвиваат преговорите до нивното завршување, под клаузулата, „ништо не е договорено додека се не се договори“, што значи дека преговорите ќе се сметаат за отворени до моментот на постигнување на целосна согласност помеѓу двете страни за целокупниот текст на Пристапниот договор и неговото парафирање/потпишување/ратификација¹².

Процесот на преговори започнува со т.н. Скрининг или детална анализа на моменталната состојба во државата-кандидатка во однос на исполнувањето на критериумите за членство и степенот на усогласеност со европското аки во секое поглавје во две фази:

ОБЈАСНУВАЧКИ СКРИНИНГ¹³

БИЛАТЕРАЛЕН СКРИНИНГ

Скринингот официјално започна на 15 септември 2022 година и ќе трае до крајот на ноември 2023 година.¹⁴ Со оглед на тоа што во март 2020 година беше усвоена Новата Методологија за преговори за пристапување, РСМ во периодот на скринингот ќе треба најпрво да спроведе дополнителни активности од првата фаза (објаснувачки скрининг) во поглед на презентација на новото законодавство усвоено во периодот од 2018/2019 до 2022 година во сите поглавја, како и презентација на европското аки во делот на Економските критериуми, Функционалност на демократските институции и Реформа на јавната администрација (новите елементи кои според Новата Методологија се ел од Кластерот

¹² “ПРИСТАПНИТЕ ПРЕГОВОРИ ЗА ЧЛЕНСТВО ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА-СТАТУС И СЛЕДНИ ЧЕКОРИ” - Драган Тилев, Државен советник за европски прашања и координатор, СЕП

¹³ Во случајот на Северна Македонија (и Албанија), ЕК унилатерално, без одлука на Советот на ЕУ, одлучи да ги започне подготвителните активности за официјалниот скрининг, преку објаснувачки скрининзи, кој започнаа во септември 2018 година (со Поглавјето 23 и 24) и завршија во декември 2019 година со објаснување на сите 33 поглавја (вкупно 16 месеци).

¹⁴ Временска рамка за скрининг, <https://www.sep.gov.mk/post/?id=13131#Y20ctr3MLIU>

Значајна новина во скрининг процесот, воведена со Новата Методологија, е тоа што билатералниот скрининг ќе се одвива во кластери, а не по поделни поглавја. Тоа веднаш претпоставува дека ќе има шест пообемни скрининг сесии, кои ќе траат подолго и ќе вклучуваат поголем број на експерти од двете страни. Подготовката на ваквите сесии се претпоставува дека ќе биде посложена, силно стратешки ориентирана и ќе бара многу стриктна меѓусекторска координација.

Технички, по реализацијата на првата фаза од аналитичкиот преглед и веднаш после одржувањето на Првата Меѓувладина Конференција, процесот продолжува со билатералниот скрининг, односно презентација од страна на македонските институции,

- **на состојбата на нашето законодавство и неговата усогласеност со европското законодавство и институционална рамка,**
- **на способноста за имплементација на тоа законодавство** (институции/капацитети, компетентност, техничка опременост, потребни финансиски средства за доследна примена на европските прописи и стандарди),
- **на track record-s,** односно статистички докажлив материјал за коректна и доследна имплементација на новото законодавство транспонирано во националниот правен систем од влегувањето во сила наваму,
- **Се презентираат и плановите** (доколку ги има и се извесни) за натамошно усогласување, доколку до тој момент се заземени официјални ставови по спорните прашања (ако такви има), и
- Евентуално се **најавуваат темите (прописите)** за кои однапред се знае дека ќе се бараат транзициски периоди за нивна (одложена) имплементација.

Планирањето на процесот на преговори и неговата динамика од технички аспект е предмет на Генералниот директорат кој го покрива и процесот на Проширување (DG NEAR), Одделението задолжено за Северна Македонија кое ги координира сите други институции на ЕК кои учествуваат во скринингот и е предмет на соодветната структура која е задолжена за координација од македонска страна. Потребно е скринингот се планира однапред во сите негови технички детали, особено делот на билатералниот скрининг, бидејќи е **долготраен, масовен, комплексен и скап процес.**¹⁵

¹⁵ “ПРИСТАПНИТЕ ПРЕГОВОРНИ ЗА ЧЛЕНСТВО ВО ЕВРОПСКАТА УНИЈА-СТАТУС И СЛЕДНИ ЧЕКОРИ” - Драган Тилев, Државен советник за европски прашања и координатор, СЕП

Она што е особено важно да се нагласи е дека според новите правила на преговори, и праксата за користење на одредниците (**одредници за отварање** на секој Кластер, времени одредници за мерење на напредокот во поглавјата 23 и 24 и **одредници за затварање** на секое поглавје пооделно (освен за Кластерот Фундаменти кој се затвара како кластер во целина) како значаен инструмент за наведување, фокусирање и динамизирање на процесот на преговори, всушност **преговорите започнуваат уште во текот на скринингот (особено билатералниот дел од скринингот)**.

Со цел да се минимизира бројот на одредниците, во текот на скринингот, особено во втората фаза кога Северна Македонија го презентира своето законодавство и своите институционални капацитети пред ЕК, треба да **се настојува да се презентира најдобра можна состојба со многу детали и аргументи за нашата усогласеност со правото на Европската Унија и јасни планови за следните чекори**. На тој начин веќе дефакто се преговара, односно подобра презентација и поубедливи аргументи би значеле и помал број на одредници, односно побрзо отворање на преговорите и полесни и побрзи преговори.

За Кластерот Фундаментални вредности, во самата Преговарачка рамка, однапред се утврдени две одредници за отворање на овој кластер, и тоа, Патоказ за Владеење на правото и Патоказ за Реформа на Јавната администрација.

Од овие причини, **подготовките за успешен скрининг се од исклучително значење** за натамошниот тек и динамика на преговорите.

По завршување на двете фази од скринингот, Европската Комисија изготвува извештај за резултатите од скринингот, што всушност претставува оцена за подготвеноста на државата-кандидатка за транспонирање и примена на европското акти, како и препорака за отворање содржински преговори. Скрининг извештајот содржи информации за секој кластер и елемент/поглавје поединечно и се состои од четири дела:

- **првиот дел** е пресек на содржината на соодветниот кластер, односно секој елемент/поглавје кое е дел од тој кластер,
- **вториот дел** е презентација на состојбите, односно степенот на усогласеноста на македонското со европското законодавство, но и на политиките во дадените области, функционалноста на институциите и нивниот капацитет,

- **третиот дел** е оценката Европската Комисија за степенот на усогласеноста врз основа на скрининг презентациите во втората фаза, и
- **четвртиот дел** е препораката на ЕК за отворање на преговорите во соодветното поглавје (доколку има задоволително ниво на усогласеност со европското законодавство), како и условите под кои ќе се отвори Кластерот и ќе се водат преговорите (одредници за отворање на Кластерот во целина).

По правило и според востановената процедура, ЕК ги доставува **првиот и вториот дел** од Скрининг Извештаите до **македонската страна** заради проверка на фактите и евентуални дополнителни коментари. Интегрално, Скрининг Извештаите за секој Кластер се доставуваат до сите земји членки на ЕУ, значи сите четири дела вклучително и **третиот**, со оценките на ЕК за степенот на усогласеност на македонското законодавство со тоа на Европската унија и на соодветните политики, и **четвртиот дел** со соодветна препорака на ЕК за почеток на преговорите за целиот Кластер (доколку нивото на усогласување е задоволително) или со препорака прво да се пресретнат дефинирани **одредници за отворање на преговорите (opening benchmarks)** пред да се отворат пристапните преговори за соодветниот Кластер. Овие одлуки Советот ги донесува со едногласност.

Преговорите се водат во вид на билатерална Меѓувладина конференција на која учествуваат претставници на државите-членки на ЕУ, од една страна, и претставници на државата-кандидатка, од друга страна. На конференцијата учествуваат и претставници на Европската комисија. Преговарачките позиции на ЕУ во име на државите-членки ги застапува претседавачот на Советот на ЕУ (Претседателството со ЕУ). На страната на државата кандидат, преговорите ги води посебна делегација за преговори.

Преговорите се одвиваат во рамки на 35 поглавја, од кои 33 поглавја се групирани во 6 тематски кластери, а за останатите 2 поглавја ќе се преговара поединечно. **Преговорите** за секој кластер **ќе се отвораат во целина т.е. одеднаш**, откако ќе бидат исполнети утврдените приоритети за забрзана интеграција и клучните реформи за секој кластер. Со отворањето на секој кластер ќе се утврдат и одредниците за затворање на секое поединечно поглавје во рамки на кластерот. **Временскиот период** од отворањето на еден кластер до затворањето на одделните поглавја, онаму каде веќе се **остварени значајни реформи**, се очекува да не биде подолг од една година. Исто така, кластерите ќе се усогласат со **Поткомитетите на ССА** со цел да се следи, од една страна напредокот во кластерот, а од друга страна специфичните мерки за забрзано усогласување преземени во рамки на структурите на ССА.

Во насока на постигнување на поголем **кредибилитет** на процесот на пристапување е и зголемениот фокус на темелите т.е. на клучните реформски приоритети. Токму затоа, преговорите за фундаменталните вредности (**Fundamentals**) ќе бидат отворени први и ќе бидат затворени последни, а напредокот на истите ќе го одреди темпото на целокупниот преговарачки процес. Преговорите во рамки на првиот кластер 'фундаменталните вредности' ќе се водат според:

- **Патоказот за владеење на правото**, еквивалентен на претходните акциски планови, што ќе претставува почетна одредница за отворање на поглавјата. Во текот на преговорите ќе продолжат да се утврдуваат привремени одредници. Најважно од сè е што ниту едно друго поглавје нема да биде привремено затворено пред да се исполнат овие одредници.
- **Патоказот за функционирање на демократските институции и реформата на јавната администрација.**
- **Процесот на економски реформи** воден од програмата за економски реформи за да им се помогне на државите да ги исполнат економските критериуми.

Во рамки на процесот на преговори, двете страни треба да покажат поголемо политичко водство преку:

- 01 Редовни самити ЕУ – Западен Балкан** и интензивирање на министерските контакти, особено во областите каде што усогласувањето добро напредува и се исполнуваат клучните критериуми.
- 02** Сите тела според **Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА)**, Советот, Комитетите и поткомитетите ќе се фокусираат на клучните политички прашања и реформи.
- 03 Државите членки** ќе бидат поканети да придонесат посистематски во процесот на пристапување, преку вклучување на нивните експерти во следење случувањата на терен, преку придонес кон годишните извештаи за напредокот и преку секторска експертиза.
- 04 Европската комисија** ќе продолжи со надгледување на целокупниот напредок во преговорите. Таа, во својот годишен пакет (извештај) за проширување, ќе го предложи **патот за реформи** за следната година во поголеми детали вклучувајќи и предлози за корективни мерки,
- 05 Меѓувладините конференции (МВК)** ќе се одржуваат по објавувањето на годишниот пакет извештаи на Комисијата за да обезбедат форум за политички дијалог за реформите, за надгледување на целокупниот процес на пристапување и за планирањето за наредната година, вклучително и отворање и затворање на поглавја/кластери на поглавја и можни корективни мерки. На МВК сите страни ќе бидат застапени на високо ниво за да се овозможи продуктивен политички дијалог.

За мерење и следење на напредокот во секој кластер/поглавје, Европската комисија ќе дефинира јасни, објективни, детални, проверливи и прецизни услови и одредници, што ќе ѝ овозможи на РС Македонија да напредува според сопствените заслуги. Клучниот аспект на процесот на пристапување заснован на заслуги е неговата условеност, но и реверзибилност. Тоа значи дека напредокот во реформите, ЕУ ќе го награди со забрзување на процесот на интеграција, постепено вклучување во одредени политики, одделни делови од внатрешниот пазар и одредени програми на ЕУ, како и поголема финансиска поддршка. Меѓутоа, во случај на стагнација или назадување во спроведувањето на реформите, особено на реформите поврзани со владеењето на правото, ќе следуваат санкции. Имено, ЕУ може да ги стави преговорите во одредени области во мирување, или во краен случај целосно да ги суспендира; веќе затворените поглавја би можеле повторно да бидат отворени или да се вратат на почеток; да се намали обемот или опсегот на финансиската поддршка (со исклучок на поддршката на граѓанското општество); одредени придобивки како на пр. пристапот до Програмите ЕУ да бидат стопирани или повлечени.

Во суштина, целокупниот процес на преговори се базира на принципот **„НИШТО НЕ Е УСОГЛАСЕНО, ДОДЕКА СÈ НЕ СЕ УСОГЛАСИ“**

Преговорите се сметаат за завршени кога успешно и конечно ќе се затворат сите преговарачки кластери/поглавја и ќе се исполнат завршните одредници.

По целосно завршување на преговорите, Комисијата дава конечно мислење.

Врз основа на позитивното мислење од Комисијата, Европскиот парламент дава согласност, а Советот на ЕУ едногласно донесува едногласно одлука за затворање на преговорите. Од тој момент државата добива статус на држава-пристапничка.

По потпишување на Договор за пристапување и негова ратификација од страна на сите држави-членки на ЕУ и државата-пристапничка, со што државата станува нова членка на Унијата.

ТЕМАТСКИ КЛАСТЕРИ/ПРЕГОВАРАЧКИ ПОГЛАВЈА И НАДЛЕЖНИ ИНСТИТУЦИИ

Тематски кластери, преговарачки поглавја/НПАА работни групи и надлежни институции

КЛАСТЕРИ	ПОГЛАВЈА	ИНСТИТУЦИИ – НОСИТЕЛ во РСМ/EУ
1. Фундаментални вредности	23 – Правосудство и фундаментални права	Министерство за правда / Генерален директорат за правда и потрошувачи (DG JUST)
	24 – Правда, слобода и безбедност	Министерство за внатрешни работи / Генерален директорат за миграција и внатрешни работи (DG HOME) и Генерален директорат за правда и потрошувачи (DG JUST)
	Економски критериуми	Кабинетот на заменикот на претседателот на Владата на Република Северна Македонија задолжен за економски прашања и за координација со економските ресори / Генерален директорат за проширување (DG NEAR) и Генерален директорат за економски и финансиски прашања (DG ECFIN)
	Функционирање на демократските институции (Политички критериуми)	Секретаријат за европски прашања / Генерален директорат за проширување (DG NEAR)
	Реформа на јавната администрација	Генерален секретаријат на Владата на РСМ / Генерален директорат за проширување (DG NEAR)
	5 – Јавни набавки	Министерство за финансии (односно Биро за јавни набавки) / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	18 – Статистика	Државен завод за статистика / Евростат
	32 – Финансиска контрола	Министерство за финансии / Генерален директорат за буџет и Канцеларијата за борба против измами (ОЛАФ)

КЛАСТЕРИ	ПОГЛАВЈА	ИНСТИТУЦИИ – НОСИТЕЛ во РСМ/ЕУ
2. Внатрешен пазар	1– Слободно движење на стоки	Министерство за економија / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	2– Слобода на движење на работници	Министерство за труд и социјална политика / Генерален директорат за вработување, социјални работи и инклузија (DG EMPL)
	3– Право на основање и слобода на давање услуги	Министерство за економија / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	4– Слободно движење на капитал	Министерство за финансии / Генерален директорат за финансиска стабилност, финансиски услуги и пазарна унија на капитал (DG FISMA)
	6– Право на трговски друштва	Министерство за економија / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	7– Право на интелектуална сопственост	Државен завод за индустриска сопственост и Министерство за култура (за соодветното подрачје) / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	8– Политика на конкуренција	Министерство за економија / Генерален директорат за конкуренција (DG COMP)
	9– Финансиски услуги	Министерство за финансии / Генерален директорат за финансиска стабилност, финансиски услуги и пазарна унија на капитал (DG FISMA)
	28– Заштита на потрошувачи и здравствена заштита	Министерство за економија и Министерство за здравство (за соодветното подрачје) / Генерален директорат за правда и потрошувачи (DG JUST)
3. Конкурентност и инклузивен раст	10– Информатичко општество и медиуми	Министерство за информатичко општество и администрација / Генерален директорат за комуникациски мрежи, содржина и технологија (DG CNECT)
	16– Оданочување	Министерство за финансии / Генерален директорат за даноци и царинска унија (DG TAXUD)
	17– Економска и монетарна политика	Министерство за финансии / Генерален директорат за економски и финансиски прашања (DG ECFIN)

КЛАСТЕРИ	ПОГЛАВЈА	ИНСТИТУЦИИ – НОСИТЕЛ во РСМ/ЕУ
3. Конкурентност и инклузивен раст	19 – Социјална политика и вработување	Министерство за труд и социјална политика / Генерален директорат за вработување, социјални работи и инклузија (DG EMPL)
	20 – Претпријатија и индустриска политика	Министерство за економија / Генерален директорат за внатрешен пазар, индустрија, претприемништво и МСП (DG GROW)
	25 – Наука и истражување	Министерство за образование и наука / Генерален директорат за истражување и иновации (DG RTD)
	26 – Образование и култура	Министерство за образование и наука и Министерство за култура (за соодветното подрачје) / Генерален директорат за образование и култура (DG EAC)
	29 – Царинска унија	Министерство за финансии – Царинска управа / Генерален директорат за даноци и царинска унија (DG TAXUD)
4. Зелена агенда и одржлива поврзаност	14 – Транспортна политика	Министерство за транспорт и врски / Генерален директорат за мобилност и транспорт (DG MOVE)
	15 – Енергија	Министерство за економија / Генерален директорат за енергија (DG ENER)
	21 – Трансевропски мрежи	Министерство за транспорт и врски / Генерален директорат за мобилност и транспорт (DG MOVE) и Генерален директорат за енергија (DG ENER)
	27 – Животна средина и климатски промени	Министерство за животна средина и просторно планирање / Генерален директорат за климатска активност (DG CLIMA), Генерален директорат за цивилна заштита и хуманитарни операции (DG ECHO) и Генерален директорат за животна средина (DG ENV)
5. Ресурси, земјоделство и кохезија	11 – Земјоделство и рурален развој	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство / Генерален директорат за земјоделство и рурален развој (DG AGR)
	12 – Безбедност на храна, ветеринарна и фитосанитарна политика	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство / Генерален директорат за здравје и безбедност на храната (DG SANTE)

КЛАСТЕРИ	ПОГЛАВЈА	ИНСТИТУЦИИ – НОСИТЕЛ во РСМ/ЕУ
5. Ресурси, земјоделство и кохезија	13 – Рибарство	Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство / Генерален директорат за поморски работи и рибарство (DG MARE)
	22 – Регионална политика и координација на структурни инструменти	Министерство за финансии / Генералниот директорат за регионална и урбана политика (DG REGIO)
	33 – Финансиски и буџетски одредби	Министерство за финансии – обврски што конкретно се следат во различни поглавја од страна на различни генерални директорати на ЕУ
6. Надворешни односи	30 – Надворешни односи	Министерство за економија и Министерство за надворешни работи / Генералниот директорат за трговија (DG TRADE), Генералниот директорат за развојна соработка (DG DEVCO), Генералниот директорат за соседска политика и преговори за проширување (DG NEAR) и Генералниот директорат за цивилна заштита и хуманитарни операции (DG ECHO)
	31 – Надворешна, безбедносна и одбранбена политика	Министерство за надворешни работи / Европската служба за надворешна акција (EEAS)

КЛУЧНИ НАЦИОНАЛНИ ДОКУМЕНТИ ВО ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКИ ИНТЕГРАЦИИ

Процесот на европските интеграции на Македонија подразбира реформи кои имаат за крајна цел подобрување на квалитетот на животот на сите нејзини граѓани. Клучната улога во овој процес има планирањето и следењето на постигнувањата. Постојат неколку клучни плански документи кои ги утврдуваат реформските приоритети, како и одговорностите/надлежностите, роковите и вкупните ресурси потребни за нивно исполнување. Притоа е од голема важност вкупното „национално“ планирање, имено сите планови, стратегии и други документи на државните институции и тела да бидат усогласени со „европските“ плански документи.¹⁶ Од најголемо значење покрај ССА се: НПАА, ПЕР и документите врзани со планирањето на европската (финансиска) помош, а пред се, НСД.

Спогодбата за стабилизација и асоцијација (ССА) е клучниот документ кој ги регулира договорните односи меѓу РС Македонија и ЕУ. ССА со придружните протоколи всушност ја претставува правната рамка врз која се заснова целокупната соработка со ЕУ во различни области, од транспорт, преку економија и финансии до политичката соработка сите овие години.

Со цел подобро планирање и следење на процесот на усогласување со европското аки, Северна Македонија подготвува **Национална програма за усогласување со правото на ЕУ** (НПАА) која се носи за период од 3 години, а се ревидира годишно. Координатор на обемниот процес кој опфаќа повеќе од 100 државни институции е СЕП.

Европското аки се состои од:

- Содржината, принципите и политичките цели на Договорите;
- Законодавството усвоено со примена на Договорите (регулативи, директиви и имплементирачки акти)
- Судската практика на Судот на правдата на ЕУ;
- Декларации и резолуции усвоени од страна на ЕУ;
- Мерки донесени во рамки на заедничката надворешна и безбедносна политика;
- Мерки поврзани со областа правда и внатрешни работи;
- Меѓународни договори склучени од ЕУ и договори склучени меѓу државите од ЕУ во областа на активностите на ЕУ.

Извор: Еурлекс, <https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/acquis.html>

¹⁶ Ова е дотолку од поголема важност бидејќи по стапувањето во членство во ЕУ, планирањето и спроведувањето на заедничките политики и особено користењето на европските фондови, но и воопшто успешноста на СРМ како членка на ЕУ ќе зависи во голема мера од способноста на државната администрација независно, стручно и професионално самата да ги изготвува и спроведува планските документи.

За планирање и следење на економските аспекти на пристапниот процес, обврска за сите држави од Западен Балкан е да подготват национална **Програма на економски реформи** (ПЕР). Носител на документот¹⁷ и клучна институција за следење на неговото спроведување е Министерството за финансии. Во отсуство на друг развоен план¹⁸, ПЕР претставува сеопфатна развојна стратегија која се оценува од страна на европските институции во рамки на процес еднаков на Европскиот семестар каде што се оценуваат и следат економските реформи на државите членки.

Кога станува збор за спроведувањето на Инструментот за претпристапна помош (ИПА), секторите и активностите се планираат врз основа на **Национален индикативен стратешки документ** за ИПА којшто го подготвува ЕУ, со придонес од релевантни национални чинители. Во согласност со финансиското и програмското планирање на ниво на ЕУ, документот се подготвува за времетраење од 7 години и во текот на тој период еднаш се ревидира. Врз основа на овој документ се подготвуваат програмски документи за поединечните сектори во националната ИПА.

¹⁷ Документот се усвојува на среден рок за три години и се ажурира/ревидира секоја година.

¹⁸ Македонија нема сеопшт или кровен национален развоен документ. Во целиот период од осамостојувањето само еднаш беше изготвен Национален развоен план, практика инаку вообичаена во државите-членки на ЕУ.

ЕВРОПСКИ ФОНДОВИ И ПРОГРАМИ ВО ПОДДРШКА НА ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКИ ИНТЕГРАЦИИ

Кога станува збор за европските фондови и програми достапни за Северна Македонија, клучната координативна улога ја има СЕП преку секторот за координација на странска помош. Заменикот на претседателот на Владата задолжен за европски прашања ја има функцијата **национален ИПА координатор (НИПАК)**, а раководителот на секторот за странска помош е раководител на НИПАК канцеларијата која ја координира целокупната ИПА структура во државата распределена во линиските (одговорните и вклучените) институции.

Во рамки на ИПА, институција задолжена за управување со средствата кои се доверени на националните институции, односно за финансирање и склучување договори во рамки на индиректното (децентрализирано) управување со средствата е **Министерството за финансии, односно Одделот за финансирање и склучување договори**. Тоа е истовремено и институцијата која има најдобар увид во искористеноста на средствата и поставеноста на системот за управување со ИПА како основа за користење структурни фондови по пристапувањето. ИПАРД, како целосно децентрализирана компонента на ИПА се управува преку Платежната агенција (ИПАРД) која е задолжена за објавување повици и склучување договори.

Со новиот пристап воспоставен за периодот 2014-2020 година, ИПА се спроведува во рамки на секторски програми засновани на конкретни национални стратешки документи. За секој сектор/потсектор се формира секторска работна група (СРГ) задолжена за програмирање, односно подготовка на акциски документи со конкретни активности. Во СРГ, покрај претставници на националните институции од конкретниот сектор, треба да вклучува претставници на граѓанските организации.

Секторски работни групи (СРГ) за ИПА

СЕКТОР	Институција – координатор/носител на СРГ и контакт на претседавачот
Владеене на правото и фундаментални права	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за правда – СРГ за правда (Фросина Тасевска – frosina.tasevska@mjustice.gov.mk) МВР – СРГ за внатрешни работи (Маја Цветковска maja_cvetkovska@m
Управување и демократија	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за информатичко општество и администрација – СРГ за реформа на јавната администрација (Мирослав Гроздановски miroslav.grozdanovski@mioa.gov.mk) Министерство за финансии – СРГ за управување со јавни финансии (Ана Вељановска Наневска ana.veljanovska@finance.gov.mk)
Животна средина и климатски промени	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за животна средина и просторно планирање (Весна Индова Точко v.indova@moepp.gov.mk)
Транспорт	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за транспорт и врски (Дарко Мицески darko.miceski@mtc.gov.mk)
Конкурентност и иновации	<ul style="list-style-type: none"> Кабинет за вицепремиерот за економски прашања (Маја Бариќ Maja.Barik@gs.gov.mk)
Образование, вработување и социјална политика	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за труд и социјална политика (Александра Славковска aslavkoska@mtsp.gov.mk) Министерство за образование и наука (Ивана Батиниќ Поповска ivana.batinik@mon.gov.mk)
Земјоделство и рурален развој	<ul style="list-style-type: none"> Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство (Маја Лазареска Јовеска maja.lazareska@mzsv.gov.mk)
Територијална соработка	<p>Министерство за локална самоуправа – СРГ за локален и регионален развој (претседава според функцијата министерот)</p>
Здравство	<ul style="list-style-type: none"> Министерството за здравство (Билјана Целевска biljana.celevska@zdravstvo.gov.mk)
во фаза на формирање е и\ СРГ за енергетика	<ul style="list-style-type: none"> Министерството за економија (Локман Шакири llokman.shakiri@economy.gov.mk).

Кога станува збор за т.н. регионална ИПА, односно средствата кои се доделуваат на државите од Западен Балкан за регионална соработка и пред сè спроведување големи инфраструктурни проекти, клучно меѓуресорско тело на национално ниво, задолжено за координација на процесот на подготовка и селекција на проекти за финансирање е **Националниот инвестициски комитет**. Со него ко-претседаваат НИПАК и министерот за финансии, а учествуваат министерствата за транспорт и врски, животна средина и просторно планирање, економија, информатичко општество и администрација, труд и социјална политика, правда, образование и наука, здравство, надворешни работи и кабинетот на вицепремиерот за економски прашања.

Покрај ИПА, Северна Македонија има пристап до дел од **Програмите на Унијата** коишто претставуваат европски фондови достапни како за државите-членки, така и за трети држави, на конкурентна основа. За да обезбеди учество во нив државата уплаќа т.н. „влезен билет“ што им овозможува на различни субјекти (општини, граѓански организации, универзитети, јавни установи, училишта, медиуми, итн.) можност да аплицираат на отворени повици. Во однос на овие програми, во рамки на линиските институции делуваат координатори кои имаат за цел доближување на можностите за финансирање до целната публика, подигнување на свеста и обезбедување информации. За периодот 20214-20280 година, достапни се следните програми:

ЕВРОПСКИ ФОНДОВИ И ПРОГРАМИ ВО ПОДДРШКА НА ПРОЦЕСОТ НА ЕВРОПСКИ ИНТЕГРАЦИИ

Програма на Унијата	Контакт точки и (извршни) агенции надлежни за спроведување
<p>Horizon Europe (2021-2027)</p> <p>Програма на ЕУ за истражување и иновации</p>	<p>Национален координатор и Национални контакт точки за Хоризонт Европа</p> <p>Министерство за образование и наука Преглед на Контакт точки</p> <p>EISMEA European Innovation Council and SMEs Executive Agency Европски совет за иновации и Извршна агенција за мали и средни претпријатија</p> <p>REA European Research Executive Agency Европска извршна агенција за истражување</p> <p>CINEA European Climate Infrastructure and Environment Executive Agency Европска извршна агенција за климатска инфраструктура и животна средина</p> <p>ERC European Research Council Европски совет за истражувања</p>
<p>SMP Single Market Programme</p> <p>Програма на ЕУ за поддршка на функционален и одржлив Единствен пазар</p>	<p>EISMEA European Innovation Council and SMEs Executive Agency Европски совет за иновации и Извршна агенција за мали и средни претпријатија</p> <p>EEN Enterprise Europe Network</p> <p>Контакт точки во Македонија на Европската мрежа на претпријатија</p>
<p>ESF + direct (EASi)</p> <p>Европски социјален фонд + (ЕУ програма за вработување и социјални иновации-од 2021 како гранка на ЕСФ+)</p>	<p>EASi во твојата држава- Национални контакт точки</p> <p>Министерство за Труд и социјална политика Контакт: Сектор за европска интеграција</p>
<p>Creative Europe</p> <p>Програма на ЕУ за поддршка на културата и креативноста</p>	<p>EACEA Европска извршна агенција за образование и култура</p> <p>Креативна Европа деск Македонија</p> <p>Агенција за филм на Македонија</p>
<p>ERASMUS +</p> <p>Европска програма за поддршка на образование, обука, млади и спорт</p>	<p>Централизираните акции EACEA : EACEA Европска извршна агенција за образование и култура</p> <p>Децентрализираните акции НАЕОПМ: Национална агенција за европски образовни програми и мобилност</p>

Програма на Унијата	Контакт точки и (извршни) агенции надлежни за спроведување
CERV-Citizens, Equality, Rights and Values Европска програма за еднаквост, права и вредности	ЕАСЕА Европска извршна агенција за образование и култура Контакт точка за Македонија
European Solidarity Corps Европски солидарен корпус	ЕАСЕА Европска извршна агенција за образование и култура Европски младински портал НАЕОПМ Национална агенција за европски образовни програми и мобилност
FISCALIS Програма на ЕУ за соработка на даночните служби на државите улеснички	Генерален директорат за оданочување и царинска унија / Царинска управа Програмата не е отворена за апликации од надворешни субјекти.
Customs Програма на ЕУ за соработка на царинските служби на државите учеснички	Генерален директорат за оданочување и царинска унија / Управа за јавни приходи. Програмата не е отворена за апликации од надворешни субјекти.
EU Civil Protection Mechanism ЕУ Програма за цивилна заштита	https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/eu-civil-protection-mechanism_en
EU4Health ЕУ програма за јавно здравје	European Health and Digital Executive Agency (HaDEA)

02

ВТОР ДЕЛ

**ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕВРОПСКИТЕ ИНТЕГРАЦИИ
– ШТО ТРЕБА ДА ЗНАМ?**

10 ПРЕПОРАКИ ЗА МЕДИУМСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ПРЕГОВОРИТЕ

Со воведувањето на новата методологија за проширување, до одреден степен се создаваат нови предизвици кои ќе влијаат и врз известувањето на новинарите за новиот процес. Со оглед на ова, постојат неколку правила кои се особено важни да се применуваат.

01 Разберете ја темелно новата методологија, но и како таа функционира и како ќе се одвива. Учењето како ќе се води овој процес според неа, може да биде постојано, сè додека траат преговорите. Не чувствувајте срам доколку не го разбирате сето ова темелно. Барајте извори за вашите известувања преку комуникација со луѓето кои работат во ЕУ, но и истражувачите или лицата кои се вклучени во преговорите, при што на тој начин ќе имате можност за поголемо разбирање. Токму ова е работата на наведените лица.

02 Врамете ја вашата уредувачка политика. При уредувањето и пред известувањето, неколкупати размислете, пред да донесете одлука за тоа што е вредно како вест за вашата публика. Ова е општо добро познат процес и го вклучува вашето знаење за одредено прашање поврзано со преговорите, како и вашиот главен и/или одговорен уредник, при директно договарање, или пак, на уредничкиот колегиум.

03 Одржувајте го процесот преку истакнување на целта на реформите и пред сè на нивното спроведување. Ова ќе биде тековен процес за време на преговорите. Вашата главна задача е постојано да проверувате што е одлучено и дали владата го спроведува тоа или не. Фокусирајте се повеќе на предусловите и посочете го постигнатиот напредок или преку истакнување на областите каде што е потребно повеќе внимание за постигнување напредок.

04 Не заборавајте дека јавноста не го знае тоа што вие го знаете. Секогаш треба да и' објасните на вашата публика на најточен, но сепак едноставен начин за обврските и критериумите што треба да се исполнат. Бидете детални, а доколку немате таква можност во вашите пишувања, тогаш бидете што е можно појасни.

05 При критикување во вашите извештаи секогаш бидете конструктивни како за владата – така и за ЕУ, но и за останатите држави-членки на ЕУ. Како и вообичаено, ничија страна не е целосно погрешна или целосно во право, особено за време на какви и да се преговори. Не размислувајте само за агендата на вашата влада. Понекогаш нема само црно-бело, туку треба да се откријат и „сивите“ зони, а со тоа и да се посочат. Треба да ги објасните аргументите на двете страни на најпрецизен начин. Истото важи и за другите влади во ЕУ. Бидејќи овој процес станува сè повеќе „политички“, овозможувајќи им на државите-членки на ЕУ да играат „поинтервентна“ улога во преговорите, треба да ги дознаете и детално да и’ ги објасните сите аргументи на вашата публика.

06 Означете дали има реторички „дуализам“ изразен од националната влада. Понекогаш владите користат друг „јазик“ за нивната домашна публика и друга „реторика“ за претставниците на ЕУ или шефовите на држави. Тоа треба да биде истакнато и посочено, за јавноста да не биде донесена во заблуда или подоцна да биде изненадена од одредени постапки на ЕУ.

07 Известувајте за тоа што се случува со преговорите зад сцената и за нивната цел. Ова е прилично тешка задача, но новинарска должност е да се открие што е кажано или договорено на затворените состаноци зад затворени врати т.е. состаноците на амбасадорите на ЕУ пред советите на ЕУ или Советот за општи работи. Користете што е можно повеќе извори за оваа цел и не потпирајте се само на вашите, т.е. домашните, национални претставници. Можеби ќе биде потребно повеќе време, но вашиот извештај ќе биде фер и избалансиран. Во контекст на ова, не заборавајте дека ЕУ во повеќето случаи избегнува да ги комуницира проблемите. Всушност, во соопштенијата за јавноста и изјавите ги потенцираат само компромисите. Затоа, секогаш внимателно препрочитувајте.

08 Избегнувајте употреба на технички зборови, односно жаргон. Соопштенијата за јавност, портпаролите / лицата за односи со јавност и службените лица имаат тенденција да користат технички изрази во ЕУ-жаргон. Научете го за кажаното да го разберете подобро, но немојте да го употребувате, затоа што генералната публика не го разбира во целост. Пронајдете начини да ги направите овие зборови поразбирливи, врз основа на дадениот контекст.

09 Не користете стереотипи. Во процесот на преговори нема „добар и лош“. Во нив ги има само интересите на ЕУ и националните интереси, односно целите на вклучените страни. Бидете што е можно поправедни при проценката на аргументите на која било страна. Така сликата за јавноста ќе биде целосна и избалансирана.

10 Во процесот на преговорите, фокусирајте се (секогаш кога тоа е можно) и на другите држави-кандидатки за ЕУ. Ова може да ви овозможи да направите споредби или да потенцирате напредок или грешки направени во истиот процес. Ваквите приказни и искуства, можете да ги користите и како примери.

Немојте да ја информирате публиката преку употребата на „лажни вести“. Постојат многу алатки за тоа како да се избегне производството на ваквите „вести“. Секако, секојпат може да се потпрете и само на традиционалниот начин на новинарството - проверете ги вашите извори и информации што е можно повеќе. Не потпирајте се само на еден извор.

ИЗВЕСТУВАЊЕ ОД БРИСЕЛ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ОД СКОПЈЕ – РАЗЛИКИ И ПОТЕШКОТИИ

Повеќето медиуми кога известуваат за Европската Унија и случувањата поврзани во и со неа, создаваат вести кои не се насочени кон Европејците како граѓани на Унијата, туку кон Французите, Холанѓаните, Грците и останатите граѓани на државите-членки.

Поттекстот на ова се прашањата за тоа што прави ЕУ за нас и како тоа влијае врз нас? Следствено, кога новинарите се пратени да известуваат за ЕУ, го прават тоа што им се чини природно - тие со себе си ја носат државата, нацијата, нејзините интереси и начинот на размислување.

Повеќето новинари од Брисел, известувајќи ги покриваат темите поврзани со централните институции на ЕУ, притоа со двете очи насочени кон утврдувањето како тие дејствуваат за или против интересите на нивната матична земја.

Или, како што би рекол поранешниот уредник на „Економист“, Бил Емот:

„Повеќето медиуми промашуваат голем од сторијата, кога се фокусираат само на нивната домашна публика.“

Дописниците кои имаат седиште во Брисел можат подобро да ја разберат комплексноста на начинот на работење на институциите, но и тоа што е најважно за тековните политики и одлуки што се договараат. Известувањето од Брисел исто така им дава можност на новинарите подобро да ги разберат државите кои се во нивниот фокус или да патуваат повеќе во европските метрополи каде понекогаш се носат одлуки.

Вистината е дека дописниците имаат подобар пристап до извори, до неофицијалните информации (off the record), но и подобро разбирање на сложените поими и жаргонот на ЕУ. И покрај тоа што современата технологија и работењето онлајн им овозможува на новинарите да известуваат за ЕУ од дома, сепак резултатот од нивната работа е секогаш нешто зад нивните колеги во Брисел. Соодветно, колку повеќе новинарите ќе имаат целосен увид и знаење за тоа што се одлучува – толку повеќе ќе се држи одговорна ЕУ со нејзините институции за одлученото.

- Читајте ги дневните медиуми кои се делумно или целосно посветени на ЕУ и создаваат вести за и од Брисел. Такви се „Политико“, „Блумберг“, „Еуроњуз“, „Фајненшал Тајмс“, „Еурактив“, „ЕУобсервер“.

Некои од овие медиумски организации како што се „Фајненшал Тајмс“, „Блумберг“ или „Политико“ издаваат билтени кои ви даваат краток извештај за тоа што се случува во Брисел на дневна основа. Пример за ова се „Politico’s Brussels Playbook“ и „Bloomberg’s Brussels edition“. Тие исто така ви помагаат да го разберете т.н. „бриселски јазик“, односно употребените технички зборови, поточно ЕУ-жаргонот.

- Претплатете се на институциите на ЕУ или посетете ги соодветните веб-страници за нивната неделна агенда, соопштенијата за јавноста и за медиумите, аудиовизуелни алатки, но и за имиња на контакти. За почеток, тоа можете да го направите на Советот на ЕУ, на електронската адреса subscriptions@nsl.consilium.europa.eu.

- Воспоставете комуникација со портпаролите (лицата за односи со јавности и лицата за односи со медиумите) на институциите на ЕУ. При воспоставувањето на првата комуникација со нив, во состав на вашата е-порака или при телефонскиот повик, пренесете им го точно вашиот опис на работата (вашата улога во редакцијата), опфатот на области на вашите интереси (секторот кој го покривате), вашето искуство и причините зошто ви требаат сигурни и веродостојни информации за одредени прашања. Исто така, со нив можете да споделите некои од вашите досегашни објави (текстови, прилози, интервјуа...), а сè со цел да им помогнете подобро да ве разберат како новинар, но и вашите области од интерес.

- Проследувајте го Пладневниот брифинг на портпаролите на Комисијата на ЕУ колку што е можно почесто. Олеснителна околност е тоа што сите се онлајн. Вашите прашања можете да ги испратите претходно или дури и за време на онлајн брифингот. На овој начин, покрај информирањето, дополнително ќе се навикнете и на „бриселскиот“ говорен и технички јазик, односно ЕУ-жаргонот.

- Следете ги еврокомесарите, портпаролите и ЕУ-замениците на Твитер. Па дури и конкретните институции на ЕУ. На овој начин, нема да пропуштите ниту едно релевантно соопштение за јавноста, изјава или состанок. Често се случува, на Твитер да најдете и нестандартни изразувања, изјави, наслови, па дури и некое видео, кое ќе биде корисно за вашето известување.

- Исто така на Твитер, следете ги и дописниците за ЕУ од различните медиуми за ЕУ во Брисел. Тие имаат многу побрз пристап до вестите, директно од изворот и обично ги споделуваат многу брзо и во повеќето случаи имаат ексклузивни информации. Користете ги овие извори на информации за дополнително да истражувате за вашите потреби. Можете дури и да им пишете директна порака на нивните Твитер-профили (во DM = direct messages). Вообичаено не се многу пријателски расположени кон колегите, но има и исклучоци. Ако сте прецизни и дадете објаснување за вашите потешкотии, посочувајќи дека ги контактирате за подобро разбирање на одредена информација или сторија, тие можат да бидат корисни.

- Искористете ја секоја можност за патување во Брисел. Европските институции, тинк-тенковите на ЕУ и медиумските здруженија на ЕУ често организираат бесплатни патувања за новинари. Ова е вашата најдобра можност да запознаете луѓе и да остварите што повеќе контакти. Да воспоставите комуникација со свои сопствени извори, како и вмрежувања со луѓе од ЕУ. На тој начин, најдобро ќе дојдете до разбирањето како функционираат или зборуваат институциите, лицата за односи со медиумите или вашите колеги во Брисел.

01 Не користете технички изрази или жаргон во вашите извештаи.

Официјалните лица од ЕУ и институциите директно и индиректно поврзани со нив често зборуваат јазик што е специфичен за нивниот сектор, но во повеќето случаи при новинарските известувања, тој може да биде збунувачки за јавноста. Таквиот јазик често може да се најде на официјалните документи на ЕУ, како што се т.н. Заклучоци на Европскиот совет. Новинарот треба да го поедностави техничкиот јазик или жаргонот кој е користен во овие ситуации, преку употребата на соодветни заменски зборови што можат да ги разбере секој од публиката кој го следи известувањето.

Понекогаш ќе треба да објасните фрази што не се самообјаснуваат, како што се „договор за асоцијација“ или „кластери“. Можете исто така да користите свои зборови поврзани со конкретниот кој е недоволно јасен, или да бидете креативни, но и да пронајдете други слични зборови, како и некои што можат да ги смират негативните соодноси. Во случајот со изразот „кластер“ кој сè повеќе се спомнува поради новата методологија, може описно да кажете, на пример „фундаменталната група од поглавја“ со што се асоцира на првиот кластер со фундаменталните поглавја.

Доколку правите интервју за вести и притоа службеното лице, односно интервјуираниот често користи технички јазик, можете учтиво да замолите да одговора на прашањата користејќи јасен и разбирлив јазик, како што тоа често го правиме со лекарската фела при интервјуа.

02 Запомнете дека јавноста не знае толку - колку што знаете вие

Генерално, јавноста нема да има детално и специјализирано знаење за тоа за што известувате. Затоа е важно секој извештај да има доволно информации за да и' ја долови сликата на публиката. Пронајдете ја вистинската рамнотежа. За да се обезбеди целосната слика важно е новинарите кои ја покриваат ЕУ-тематиката да бидат во целост запознаени со природата и функциите на институциите на ЕУ.

03 Вклучете ја публиката - вашите читатели, гледачи и слушатели

Известувањата за ЕУ честопати се презентираат на апстрактен начин, како истите овие прашања да не ја засегаат јавноста толку - колку што ги засегаат владата и домашните институции. Еден начин да се направат прилозите/статии по привлекливи и релевантни е да се процени ефектот што една иницијатива или одлука на ЕУ ќе го има врз животот граѓаните и потоа да се објасни тоа на почетокот на извештајот, по можност во горниот ред.

04 Очовечете ги вашите приказни

Прилогот или статијата секојпат ќе има поголемо влијание, доколку се илустрира преку човечки примери – разговор со директно засегнат граѓанин од некоја одлука или иницијатива на ЕУ. Најчесто користениот начин да се очовечат новинарските извештаи е преку правењето анкета со граѓаните или во ЕУ познато како vox pop (лат. vox populi = гласот на народот). Но, анкетата треба да се користи само доколку темата е толку широка што буквално влијае врз огромен број од населението, како на пример темата за ЕУ-регулативата која го засега правењето домашна зимница.

05 Илустрирајте ги вашите приказни

Многу новинарски статии и прилози за ЕУ произлегуваат од изјавите кои се дадени од политичари или службени лица при јавни состаноци или прес-конференции. Па така, секогаш користете инсерти и аудио/видео атмосфера од средбите на релевантните лица, од нештата кои се однесуваат токму на дадените изјави (содржински поврзано). Не лишувајте ја публиката од целосната слика и од давање контекст преку аудио-визуелните алатки при монтажата или уредувањето за онлајн/печатен медиум. Лишувајќи ја публиката, вие си го минимизирате влијанието на вашиот медиум. Ова е особено важно на почетокот и на крајот на извештајот.

ОСНОВНИ ИЗВОРИ НА ИНФОРМАЦИИ И КОРИСНИ КОНТАКТИ

ИЗВОРИ НА МЕДИУМИ

Европската унија има 27 држави-членки со речиси 450 (2022) милиони граѓани¹⁹. Постои широк спектар на одделот за новинарски ресурси на Европската Унија, конкретни веб-страници кои пренесуваат извештаи и информации за медиумите за одделните институции и генерално за сè поврзано со ЕУ. Секој Генерален директорат (ГД) на Европската комисија има свој портпарол и лице за односи со медиумите и со јавноста. Така е и во сите други институции, како што се на пример Европскиот совет, Европскиот парламент, Европската служба за надворешно дејствување (ЕЕАС) и други. Во Брисел секој ден има Пладневен брифинг којшто може да се следи во живо или да се проследи одложено.

Корисни генерални линкови:

- https://european-union.europa.eu/index_en

Страница ЕВРОПА.ЕУ е официјалната интернет страница на Европската Унија. Таа е добра почетна точка ако барате информации за ЕУ а не ги познавате доволно европските интернет страници. Тука ќе најдете информации за ЕУ, линкови до институции и тела, актуелни вести, европско законодавство и други корисни информации.

- <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/ebs/both/>

Аудиовизуелниот сервис на ЕУ каде може да се следи „Европа преку сателит“, ТВ сервис на ЕУ за медиумски професионалци.

- https://european-union.europa.eu/contact-eu/press-contacts_en

Оваа страница содржи информации за тоа кого да го контактирате доколку сакате да дознаете повеќе за која било специфична тема или ако сакате информации за нешто што не било дел од брифингот за медиумите.

- https://europa.eu/newsroom/home_en

На оваа страница на ЕУ-редакцијата може да се најдат соопштенијата за јавноста, најава за планирани настани, но и други корисни информации.

- <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/home/en>

Оваа страница ви овозможува да пребарувате соопштенија за јавноста на одредена тема на различни јазици.

- https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/contact/press-services/press-releases-and-notifications_en

На оваа страница можете да се претплатите на информативни услуги од Европската Комисија

- <https://www.consilium.europa.eu/en/>

Оваа страница ги дава на располагање соопштенијата за јавноста од Советот на ЕУ.

- <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/>

Оваа страница ги дава на располагање соопштенијата за јавност од Европскиот парламент.

КОЈ Е КОЈ?

Не е потребно долготрајно пребарување за да најдете контакти од канцелариите, односно од лицата за односи со јавности и медиумите на официјалните претставници на Европската Унија. Секој од високите претставници и од претседателството има свој посебен застапник за односи со јавности и со медиумите, кој се грижи за давањето информации и за одговарањето на прашањата кои ви се од потреба за вашите новинарски извештаи.

Пример кој секогаш им е потребен на новинарите кои известуваат од државите-кандидатки за членство е секако канцеларијата на комесарот за добрососедство и проширување, кој може да се најде според лицето (а не според функцијата) кое ја извршува таа обврска во дадениот момент, на следната веб-страница:

https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2019-2024_en

На оваа веб-страница ги имате сите комесари кои ви се од интерес за дадената тема, каде што од левата страна имате избор за да го погледнете тимот на комесарот и таму се наведени сите контакти кои ви се потребни за комуницирање со нив.

На органограмите на Генералните дирекции може да види хиерархиската организација на секоја дирекција и поделбата на надлежностите. На следната страница е даден пример за Генералната дирекција за проширување и соседска политика каде што Западниот Балкан спаѓа во надлежност на организацискиот дел означен како „Д.3 (три)“. Во рамките на оваа организациска единица постојат вработени службеници надлежни директно за РС Македонија и за одделни прашања врзани со пристапувањето, на пр. ИПА или политички критериуми.

Органограм на Генералниот директорат за соседство и политика на проширување пример

https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-10/near_org_october_2022.pdf

На страницата „Кој е кој“ што е всушност регистар на службениците на Европската Унија може да најдете подетални информации за организацијата на директорати по пониски хиерархиски нивоа како и контакт-телефоните на одговорните службеници

<https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/NEAR/NEAR>

Електронските адреси на Европската комисија се составени на следниот начин:

firstname.lastname@ec.europa.eu

Освен со комесарите, важно е да се комуницира и со тимот за односи со медиумите, односно ЕУ има свој посебен сервис за комуникација со медиумите и со јавноста, каде што има портпароли и нивни заменици и асистенти за прашањата кои ви се од важност.

Генералниот директорат за комуникација е оддел на Комисијата одговорен за објаснување на политиките на ЕУ за надворешната јавност. Директоратот ја одржува Европската комисија во чекор со политичките случувања и трендовите во јавното мислење и медиумите. Исто така, ги координира и комуникациските кампањи во рамките на Комисијата.

До тековниот тим на портпароли на Комисијата може да пристапите преку веб-страницата:

https://ec.europa.eu/info/contact/press-services/press-contacts/press-contacts-spokespersons-service_en

Прес контактите односно портпаролите за меѓународна соработка се следните неколку лица:

[https://ec.europa.eu/info/contact/press-services/press-contacts/press-contacts-spokespersons-service_en?field_job_tags_tid\[\]=26523&field_job_tags_tid\[\]=22728&field_job_team_group_tax_tid=All](https://ec.europa.eu/info/contact/press-services/press-contacts/press-contacts-spokespersons-service_en?field_job_tags_tid[]=26523&field_job_tags_tid[]=22728&field_job_team_group_tax_tid=All)

Електронските адреси на членовите на Европскиот парламент се составени на следниот начин:

firstname.lastname@europarl.europa.eu

Веб-страницата на Европската служба за надворешни работи (ЕЕАС) наведува телефонски броеви и е-адреси за портпаролите и за лицата одговорни за односи со медиумите на ЕЕАС. Запомнете дека работата на овие службеници е да одговараат на прашања од новинарите и медиумите. Тие ќе дадат одговори на вашите прашања. Обврска им е да дадат.

<https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/EEAS/EEAS>

Дополнително, во Делегацијата на ЕУ во РСМ исто така има голем број на вработени службеници на кои можете да им се обратите за информации. Нивни контакт-детали може да се најдат на следната страница:

https://op.europa.eu/en/web/who-is-who/organization/-/organization/DEL_MKD/DEL_MKD

Не заборавајте дека најбрзото стигнување до информации може да се направи преку социјалните мрежи, особено преку Твитер, зашто е генерално прифатен како брз пристап до информирање на јавноста, преку кратки вести или изјави на лицата од интерес за медиумите, а понекогаш и коментари за билатерални односно на држави-членки или членка со кандидатки, но и за националните случувања во земјата од интерес на ЕУ и нејзините официјални лица. Така што, за да бидете постојано во допир со овие вести, заследете ги профилите на актуелните комесари, портпароли, лица за односи со медиуми, но и генерално институциите. На оваа страницата можете да пребарувате контакти на бараните институции или лица на сите социјални мрежи:

https://europa.eu/european-union/contact/social-networks_en

Секако, дополнително следете ги и медиумите во чиј опсег на известување е ЕУ. Такви имавме наведено на почетокот од претходното поглавје од овој водич. Во продолжение врските до највлијателните медиуми со ЕУ фокус.

Специјализирани медиуми и портали

- **Политико** (нуди можност за добивање бесплатни тематски билтени)

<https://www.politico.eu/>

- **Еурактив** (нуди можност за добивање бесплатен дневен билтен)

<https://www.euractiv.com/>

- **ЕУ Обсервер** (нуди можност за добивање бесплатен дневен билтен)

<https://euobserver.com/>

- **Euronews** – сајт и телевизија достапна на повеќе јазици, меѓу кои и албански и српски

<https://www.euronews.com/>

- **Европски Западен Балкан** – специјализиран портал за европската интеграција на ЗБ

<https://europeanwesternbalkans.com/>

Служба за публикации на ЕУ. На оваа страница може да се пребаруваат сите публикации објавени од ЕУ, законодавството на ЕУ како и националното законодавство на државите-членки, сетови на податоци од разни области, електронски портал за јавни набавки и тендери кои се објавуваат од ЕУ како и многу други корисни службени информации.

<https://op.europa.eu/en/home>

Служба за истражување (тинк -тенк) на Европскиот парламент (EPRS):

<https://www.europarl.europa.eu/at-your-service/en/stay-informed/research-and-analysis>
или

<https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/home>

Мултимедијален центар на Европскиот парламент – следење во живо и снимени видео материјали од пленарни и седници на парламентарните комитети како и други материјали од работата на Парламентот.

<https://multimedia.europarl.europa.eu/en/home?referer=%22www.europarltv.europa.eu%22>

Мултимедијален центар на Советот на министри – следење во живо на отворени седници, прес конференции и други јавни настани од работата на Советот на министри.

<https://video.consilium.europa.eu/en/webcasts>

EURLex – портал за европското Аки (основачките договори, законодавството усвоено со примена на договорите - регулативи, директиви и имплементирачки акти, судската практика на Судот на правдата на ЕУ, декларации и резолуции усвоени од страна на ЕУ, мерки донесени во рамки на заедничката надворешна и безбедносна политика, мерки поврзани со областа правда и внатрешни работи, меѓународни договори склучени од ЕУ и договори склучени меѓу државите од ЕУ во областа на активностите на ЕУ, релевантни информации за транспозицијата во националните законодавства и национална судска пракса).

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Евростат – портал на Европската служба за статистика која нуди статистички информации и извештаи за државите-членки како и за државите-кандидатки и државите кои преговараат за членство.

<https://ec.europa.eu/eurostat/>

СЛОБОДЕН ПРИСТАП ДО ИНФОРМАЦИИ

Правото на слободен пристап до информации (официјални документи, записници и агенди од состаноци, историска архива) за граѓаните и жителите на ЕУ е загарантирано со основачките договори (член 15 од ТФЕУ).

Регистар на документи на Европската комисија:

<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/index.cfm?>

Портал за барање пристап до документи на Европската комисија, како и документи пратени до ЕК од трети лица:

<https://ec.europa.eu/transparency/documents-request/home>

„Прашај ја ЕУ“ е онлајн-платформа за граѓани и организации да испраќаат барање за пристап до документи до европските институции. Постои и професионален дел наменет за новинари и истражувачи кој нуди „Сè во едно“ алатка за пристап до информации.

- **<https://www.asktheeu.org/en>**
- **<https://blog.asktheeu.org/2020/06/asktheeu-pro/>**

МИСЛЕЧКИ ФАБРИКИ (ТИНК-ТЕНКОВИ) ЗА ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА

Постојат многу здруженија, невладини организации, истражувачки институти и други организации кои се бават со случувања во, за и околу ЕУ. Тука спаѓаат и тинк-тенковите кои со исклучително долгогодишно искуство прават истражувања и анализи кои можат да бидат од сериозна помош на новинарите. Многу од водечките лица на овие организации имале директно искуство работејќи за и во ЕУ, па потоа својата професионалност и знаења ги впрегнале во истражувања и анализи однадвор. Таквите лица може многу детално да ви објаснат и притоа да ве насочат кога ќе дојдете до ќорсокак со одредени прашања. Генерално, сите тие се расположени за комуникација со новинарите, зашто и во нивен интерес е да бидат присутни во медиумите, поради одржување влијателност и веродостојност.

Дел од нив, ви ги наведуваме во овој водич, но, вие секако можете да дојдете до уште повеќе кои се помалку и повеќе познати за новинарската и ЕУ-јавност.

- **БРУГЕЛ**, Европска и глобална економска лабораторија во Брисел (Брисел)
<http://www.bruegel.org/>
- **Карнеги Европа** (Брисел)
<http://www.carnegieeurope.eu/>
- **Центар за студии за европска политика**, ЦЕПС (Брисел)
<http://www.ceps.be/>
- **Европски совет за надворешни односи**, ECFR
<https://ecfr.eu/>
- **Пријатели на Европа** (Брисел)
<http://www.friendsofeurope.org/>
- **Грчка фондација за европска и надворешна политика**, ЕЛИАМЕП (Атина)
<https://www.eliamep.gr/en/>
- **Кралскиот институт Елcano** (Мадрид)
<https://www.realinstitutoelcano.org/en/>
- **Центар за студии за Русија Европа Азија** (CREAS) Брисел
<https://creasbrussels.org/home>

НВОи ВО МАКЕДОНИЈА КОИ СЕ ЗАНИМАВААТ СО ЕВРОПСКИ ПРАШАЊА:

- **Институт за европска политика – ЕПИ**

<https://epi.org.mk/>

- **Институт за демократија Социетас Цивилис - ИДСЦС**

<https://idscs.org.mk/mk/>

- **Институт за економски истражувања и политики -Фајненс Тинк**

<https://www.financethink.mk/>

- **Центар за европски стратегии – Евротинк**

<http://eurothink.mk/>

ЕВРОЖАРГОН (ЕВРОПСКИ „ЈАЗИК“) И КАКО ДА ГО РАЗБЕРЕТЕ

01 Акроними и кратенки

<http://publications.europa.eu/code/en/en-5000400.htm>

02 Дата-база на ЕУ со терминологијата на ЕУ

<https://iate.europa.eu/home>

03 Збирка на ЕУ терминологија

<https://eur-lex.europa.eu/summary/glossary.html>

04 Збирка на многубројни тематски речници за ЕУ

<https://termcoord.eu/eu-glossaries-overview/>

05 Тематски речници на ЕВРОСТАТ Службата за статистика на ЕУ:

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Thematic_glossaries

06 Речник на ИНТЕРРЕГ -Програмите за територијална соработка на ЕУ (МК е исто така дел од ова во соработката со Грција и Бугарија)

<https://www.interregeurope.eu/glossary-terms>

07 Поимник на ЕУ термини во врска со институциите на ЕУ, ЕУ политиките и Проширувањето-документ:

<https://termcoord.eu/wp-content/uploads/>

[2016/07/glossary-institutions-policies-and-enlargement-of-the-European-Union.pdf](https://termcoord.eu/wp-content/uploads/2016/07/glossary-institutions-policies-and-enlargement-of-the-European-Union.pdf)

08 Поимник на термини кои се користат во политиката на Конкуренција на ЕУ -публикација:

<https://op.europa.eu/en/publication>

[-detail/-/publication/100e1bc8-cee3-4f65-9b30-e232ec3064d6](https://op.europa.eu/en/publication/-detail/-/publication/100e1bc8-cee3-4f65-9b30-e232ec3064d6)

09 ЕУ жаргон и можни алтернативи за јасно пишување

<https://wikis.ec.europa.eu/display/WEBGUIDE/09.+Jargon+and+clear+writing+alternatives>

10 Прирачник со совети за јасно пишување на Европската комисија

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/clear_writing_tips_en.pdf

11 База на целото европско законодавство по политики: Рекапитулари на ЕУ легислатива по теми

<https://eur-lex.europa.eu/browse/summaries.html>

12 Интернет сајтови на истражувачки институти - месечен преглед на избрани содржини достапен на

<https://councillibrary.wordpress.com/think-tank-review/>

13 Ресурсна платформа на македонски јазик

www.eu.org.mk

03

ТРЕТ ДЕЛ

ЕВРОПСКИ ИНСТИТУЦИИ И ТЕЛА

МЕДИУМСКО ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА ЕУ

- Како да стапам во контакт со европските институции и да ги добијам потребните информации?
- Каде да се обратам и кој портпарол ќе ми ја даде вистинската информација?
- Дали се потребни акредитации за секоја ЕУ институција?

Во известувањето за Европската Унија треба да се знае дека зад секој европски процес, закон и одлука стои одредена европска институција, тело и агенција на ЕУ. Тимови на професионалци се задолжени да ја пренесат информацијата до медиумите. Секој новинар почетник во процесот на ЕУ-известување мора да направи дистинкција или разлика меѓу институциите; на тој начин најлесно ќе дојде до вистинското место за потребната информација.

А кои се европските институции, тела и линк до прес службите

Европски Парламент https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts
Совет на ЕУ и Европски Совет https://www.consilium.europa.eu/en/press/contacts/
Европска Комисија https://commission.europa.eu/about-european-commission/contact/press-services/press-contacts/commissions-spokespersons-service_en
Европски Суд на Правдата https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_25870/
Европска служба на надворешно дејствување https://www.eeas.europa.eu/eeas-press-team_en
Други институции и тела: <ul style="list-style-type: none">• Европска Централна Банка https://www.ecb.europa.eu/press/contacts/html/index.en.html• Европски суд на ревизори https://www.eca.europa.eu/en/media-contact• Европски економски комитет https://www.eesc.europa.eu/en/news-media/contact-press-office• Европски Комитет на региони https://cor.europa.eu/en/Pages/media-centre.aspx• Европска инвестициска банка https://www.eib.org/en/infocentre/contact/index.htm

Постојат и голем број други значајни тела и агенции што не се формални институции. Тука спаѓаат специјализираните и децентрализираните агенции.

Пример: Орган за европски политички партии и европски политички фондации; Европски институт за родова еднаквост (**ЕИГЕ**); Агенции и тела на Европската заедница за атомска енергија (**Евроатом**) и многу други. Секоја агенција има свој претставник задолжен за медиумите или пак прес служба.

Па така, доколку сакате да добиете информација од Европската полициска агенција (**Европол**), ја отворате веб страницата, каде се напишани лица за контакт, медиа тим, маил адреси и локација.

<https://www.europol.europa.eu/contact-us>

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

Европската комисија е извршно тело на Европската Унија, составено од 27 ЕУ-комесари (еден од секоја земја членка) и лоцирана во Брисел. Секој еврокомесар има свој прес-тим и главен портпарол. Со оглед на тоа што Северна Македонија е земја преговарач за членство во ЕУ, медиумите најчесто контактираат со портпаролот на еврокомесарот за проширување и добрососедска политика. Северна Македонија добива и редовен извештај за напредокот од ЕК – тука спаѓаат и сите области и поглавја за кои земјата ќе преговара со ЕУ.

Редослед на контакти во Европската Комисија

- **Портпароли и прес служби за одделни политики**

- **Прес служби во земјите – членки**

https://commission.europa.eu/about-european-commission/contact/press-services/press-contacts/press-contacts-eu-countries_en

- **Аудиовизуелен сервис**

<https://audiovisual.ec.europa.eu/en/contact>

- **Евростат - завод за статистика (прес служба)**

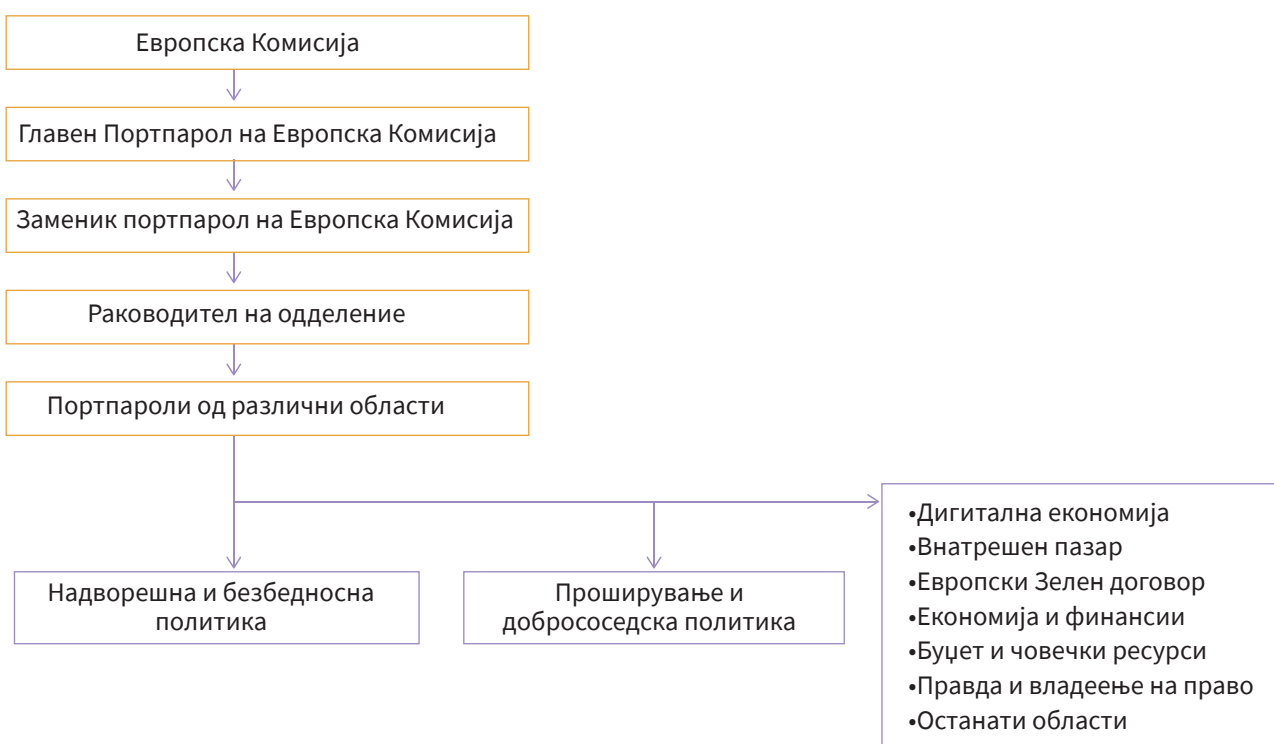
<https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/contact-us/press-services>

- **ОЛАФ – борба со измама и корупција (прес служба)**

https://anti-fraud.ec.europa.eu/contacts_en

СЛУЖБАТА НА ПОРТПАРОЛОТ НА КОМИСИЈАТА

Службата на портпаролот е официјалниот глас на Европската комисија во однос на медиумите. Организира прес-конференции, брифинзи и е главната точка на контакт за медиумите. Околу 100 професионалци се задолжени за комуникација со новинарите. Дозволен се годишни и дневни акредитации за присуство во Комисијата, дневни акредитации за онлајн-следење и покани до новинари за брифинзи од Европската комисија.

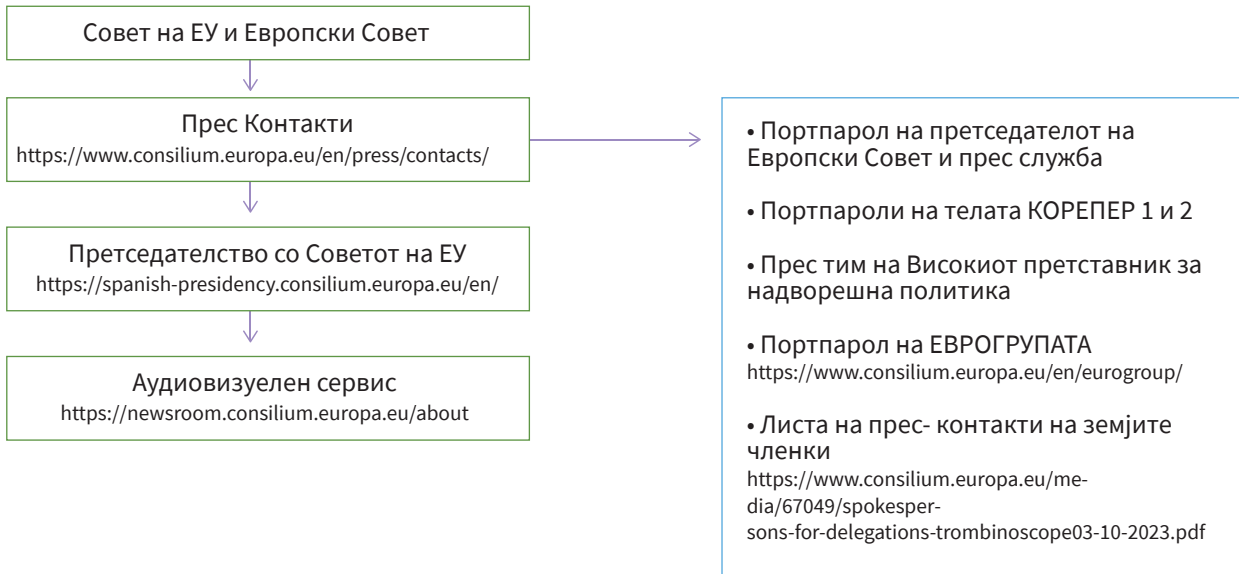

СОВЕТ НА ЕУ И ЕВРОПСКИ СОВЕТ

Советот на Европската Унија, го сочинуваат владините министри од секоја земја -членка на ЕУ кои се состануваат да разговараат, за измена и усвојување на закони, како и координација на ЕУ политики. Постојат различни конфигурации – Советот со кој претседава Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика и Совети со кои претседава државата-членка која го има ротирачкото шестмесечно претседателство на ЕУ.

Европскиот Совет, пак, го сочинуваат шефови на влади на земјите членки на ЕУ, Претседателот на Европскиот совет, Претседателот на Европската комисија и Високиот претставник на Унијата за надворешни работи и безбедносна политика.

Како најлесно до информација од Советот на ЕУ и Европскиот Совет:

ЕВРОПСКИ ПАРЛАМЕНТ

Европскиот парламент е парламентарно тело и заедно со Советот на Европската Унија го формираат највисокиот законодавен дом во рамките на ЕУ. Европскиот парламент е со седиште во Брисел, Луксембург и Стразбур. Постојат два типа акредитација достапни во Европскиот парламент: краткорочна акредитација на медиумите и годишна медиумска акредитација. Достапни се повеќе места за акредитирање на новинарите во одредени временски термини и во Брисел и во Стразбур.

01 За полесно до информација во Европарламентот:

• Прес служба

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/0/spokesperson-s-service>

-Прес офицери во Брисел/ Стразбур за различни политики <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/1/press-officers-in-brussels-strasbourg-by-policy-area-and-language>

• Прес офицери во земјите – членки

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/2/press-officers-in-the-member-states>

• Аудиовизуелен онлајн сервис служба

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/3/assistance-for-audiovisual-journalists>

02 Прес служба на претседателот на Европскиот Парламент

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/4/communication-team>

03 Прес служба на политичките групи

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/contacts/5/all-political-groups>

- Демохристијанската група ЕПП
- Прогресивна алијанса на социјалисти и демократи
- Renew Европа
- Зелените/Европската Слободна Алијанса
- Европските Конзерватисти
- Идентитет и Демократија
- Европска обединета левица – Нордиска зелена левица

Европскиот парламент има Канцеларии за врски (EPLOs) во сите главни градови на ЕУ, како и регионални канцеларии во петте најнаселени земји членки и две канцеларии надвор од ЕУ (во Лондон и во Вашингтон).

Европскиот парламент, како и другите европски институции, нуди и аудиовизуелни услуги за медиумските претставници.

ЕВРОПСКИ СУД НА ПРАВДАТА

Европскиот суд на правдата (ЕСП) е судска институција на Европската Унија. За новинарите има посебни правила во однос на известувањето од самото место. Сослушувањата обично се одржуваат јавно. Оние што сакаат да присуствуваат на сослушување или на доставување пресуда, се бара однапред да аплицираат за акредитација користејќи го формуларот за акредитација. Достапна е и прес-сала. Фотографите и снимателите не смеат да се движат низ судницата за да фотографираат. Во судниците не е дозволена употреба на мобилни телефони, лаптопи или друга електронска опрема.

https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_25870/

ЕВРОПСКАТА СЛУЖБА ЗА НАДВОРЕШНО ДЕЈСТВУВАЊЕ (ЕЕАС ИЛИ ЕАС)

Европската служба за надворешно дејствување (ЕЕАС) е под надлежност на високиот претставник за надворешни работи и безбедносна политика. Служи како министерство за надворешни работи и е надлежно за тоа како ЕУ се справува со кризите, има разузнавачки способности и соработува со Комисијата.

https://www.eeas.europa.eu/eeas-press-team_en

ЕВРОТИНК

ЦЕНТАР ЗА
ЕВРОПСКИ СТРАТЕГИИ

EUROTHINK

eurothink.mk

CENTER FOR
EUROPEAN STRATEGIES

alda

European Association
for Local Democracy

BIRC

BALKAN INSTITUTE FOR REGIONAL COOPERATION

**НОРДИСКА
ПОДДРШКА
ЗА НАПРЕДОК НА
СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА**

UNOPS

Спроведување на програмата

Финансирано
од Европска Унија

